

Professor i politologi Georg Sørensen er formand for DIIS og ser ingen problemer i DIIS' gråzone mellem politik og forskning. Her ses han efter audiens hos Dronningen i 2007.

(Foto: Scampix)

Politiseret forskning

DIIS' bestyrelse med politisk udpegede repræsentanter skal godkende forskernes udredninger. Men er det forskning, når det skal 'forhandles' politisk

I juni måned offentliggjorde DIIS (Dansk Institut for Internationale studier) en udredning, som konkluderede, at de danske EU-forbehold skader danske interesser. Det skabte ikke uventet protester blandt EU-skeptikere, som beskyldte udredningen for at være 'politisk bestillingsforskning' fra regeringens side.

Og DIIS' forskning er måske slet ikke så 'uafhængig', som det foregives. Rapporten afslørede nemlig en DIIS-procedure, hvor forskernes udredninger og forskning skal *godkendes af* en bestyrelse med politisk udpegede interessenter. Forskerne skal altså forhandle deres forskning med bestyrelsesmedlemmer, der såmænd er udpeget af Statsministeren, Udenrigsministeren og Forsvarsministeren. De har alle udpeget en fra deres system; Statsministerens mand er såmænd den danske ambassadør i USA.

Og FORSKERforums gennemgang viser at der er sket en væsentlig meningsmæssig revidering fra forskernes udkast til bestyrelsens slutrapport (se s. 6).

Udpeget i 'personlige egenskaber'

Alligevel kaldes det 'uafhængig forskning. Men hvordan kan noget være uafhængig forskning, når det skal forhandles med politiske interessenter, lyder FORSKERforums spørgsmål til DIIS' bestyrelsesformand, politologiprofessor Georg Sørensen.

"Altså: Udredninger udgives på bestyrelsens ansvar, ja, men bestyrelsen er domineret af forskere. Der er kun tre ministerieudpegede og så er der 8 forskere. Og alle er udpeget i deres 'personlige egenskaber' og er altså ikke repræsentanter for bestemte interesser. Jeg er udpeget af Rektorkollegiet, men repræsenterer dem ikke", svarer professor Sørensen.

Betyder det, at repræsentanten udpeget af statsministeren, den danske USA-ambassadør K. Erik Tygesen, ikke har nogle forpligtelser overfor Statsministeriet?

"Det må du jo spørge ham om. Men jeg opfatter det, der foregår mellem forskerne og bestyrelsen som en ren forskningsmæssig diskussion, og det er fuldstændig uproblematisk og ikke politiseret. Det er ikke konfliktløst, for der opstår diskussioner, når der er forskellige vurderinger. Sådanne uenigheder går som oftest på kryds og tværs og ikke mellem forskere på den ene side og bestyrelse på den anden".

Forskningsleder: Ingen kommentarer

Forskningslederen Ian Manners havde internt i DIIS sået tvivl om udredningens uafhængighed (i intern mail). Over for FORSKERforum trak han imidlertid al politik ud af sagen:

"Bestyrelsen kommer bare med forslag – ikke med krav til indholdet", forklarede han.

Men hvis forskere skal forhandle en rapports indhold med embedsmænd, er rapporten vel politiseret?

"Det er din konklusion, ikke min ...", svarede Manners.

Sådan svarede han i juni. Men da FORSKERforum ringer til Manners i august måned, for at høre om han har yderligere kommentarer, siger han:

"Jeg har ikke mere at tilføje. Jeg vil koncentrere mig om min forskning".

Men betyder det, at DIIS direktør eller bestyrelse har givet dig mundkurv på?

"Jeg har ikke mere at tilføje ..."

jØ

Politik eller forskning? Side 3-7

Rasende DIIS-forskningsleder 3-7
- afslørede i intern mail, at han arbejder i en gråzone mellem politik og forskning

KU-rector lukker papiravis 7
- udenom bladudvalg og samarbejdsudvalg

Kontrovers om brakjord og pløjning 8-11
Miljøjournalists beskyldning om politisk bestillingsarbejde fra DMU har udløst bitter fejde

Cheminova: AU løber fra ansvar 12
Universitetets medlem af Cheminovas bestyrelse mener, han repræsenterer sig selv. Og han vil ikke udtale sig om Brasiliens-giften som kemifagmand

Annus Horribilis 14-15
Årets optagelsestest var alarmerende: Adgangskrav, gymnasiereform og gymnasierne får skylden

Hvad mener Socialdemokraterne 18
En protest mod universitetsfusions-loven har fået mere end 5000 underskrifter. Men vil S støtte kravet om revision af loven? KLUMME

"Kære fastansatte kollega 20
Du skulle bare vide, hvad vi deltidsansatte udsættes for ... BREVE

Akademias to kulturer 24
I USA er lederlønninger gået amok. Og der er opstået en afgrund mellem de menige forskere og forvalterne ESSAY

Kvinder vil hellere forske 26
Derfor er der kun en kvindelig leder og ni mænd på DPU

FAOS-forskere: Vi var 'lektorer' 29
Nej, de var stipendiater, for titlen 'forskningslektor' tog de uden selvstændig bedømmelse i 1999

Vis mig dit skrivebord 30
- og jeg skal sige dig hvem du er

Medlemsblad for DM's universitets-ansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forsknings-ansatte (under Overenskomstforeningen), samt JAs, DFs og DDDs undervisnings- og forskningsansatte.

Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Redaktion:

Lektor Leif Søndergaard, DM I
(ansvarshav. for dette nummer)
Lektor Mogens Ove Madsen, DJØF
Seniorforsker Niels Erik Poulsen,
DM1-sektorforskning
Lektor Lars Kamp Nielsen,
PharmaDanmark
Seniorrådgiver Kirsten Pilegaard,
Dyrlægeforeningen
Anders Correll, JA

Journalist Lasse Højsgaard (lah@dm.dk)
Red. leder Jørgen Øllgaard (Joe@dm.dk)

Redaktionens adresse:

FORSKERforum
Nimbusparken 16
2000 Frederiksberg

Telefon: 38 15 66 33
Fax: 38 15 66 32

FORSKERforum

udkommer 9 gange om året.
Bladet udkommer den første uge
i hver måned.

Næste deadline:

18. september 2008

Se de seneste nyheder på
www.forskerforum.dk

Øvrige adresser:

DM
Nimbusparken 16
2000 Frederiksberg
Tlf. 38 15 66 00

DJØF
Gothersgade 133
PB 2126
1015 Kbh. K
Tlf. 33 95 97 00

PharmaDanmark
Rygaards Allé 1
2900 Hellerup
Tlf. 39 46 36 00

JA – Jordbrugsakademikerne
Emdrupvej 28A
2100 København Ø
Tlf. 38 71 08 88

Dyrlægeforeningen
Emdrupvej 28A
2100 København Ø
Tlf. 38 71 08 88

Oplag: 7.500

Grafisk Produktion:

Poul Rømer Design
Tlf. 44 53 05 51

Tryk:
Datagraf

Foto: Søren Hartvig
(hvor ikke andre er anført)

Af lektor **LEIF SØNDERGAARD**,
fmd. for DMs universitetslærere

Studereroptag og økonomi

For de danske universiteter har studenteroptagelsestallene i år været noget af en gys; der er sket et markant fald i optaget af nye studenter på alle universiteter på nær DTU, og de budgetansvarlige er i gang med at beregne hvor stor en nedgang i indtægten det betyder. Der har været mange gisninger om årsagen, og rektorerne håber på det bare er en engangsforeteelse, der skyldes, at gymnasieelever endnu ikke har vænnet sig til de nye adgangskriterier til universiteterne. Men hvis det ikke er et overgangsfænomen, men er en ny generel tendens, så betyder det en varig, kraftig nedgang i universiteternes STÅ-indtægter (taxamenterindtægter efter studenternes eksamensgennemførelse). Dette vil uvægerligt betyde afskedigelser og nedgang i forsknings- og undervisningsaktiviteter.

Den ansvarlige minister er bekymret, men har foreløbigt bare slået problemet hen med en bemærkning om, at universiteterne burde være glade for, at man med de nye adgangskriterier har fået nogle dygtigere studenter ind på universiteterne, hvilket sikrer en høj gennemførelsesprocent.

Men det er for letkøbt. STÅ-taksternes størrelse afspejler efter de mange politiske justeringer nu helt åbenbart en politisk ønsketænkning om de unges uddannelsesvalg.

Det er uholdbart således at basere universiteternes økonomi på politisk ønsker, som ikke har hold i realiteterne. STÅ-modellen gør universiteterne for sårbare overfor hurtige ændringer i de unges studievalg. Nedgangen i STÅ-indtægter betyder afskedigelse af staben, hvilket ikke bare betyder fjernelse af undervisningskapacitet, men også af forskningskapacitet. I værste fald betyder det lukning af forskningsmiljøer, som det har taget årtier at opbygge. Og hvordan opfyldes så ministerens drømme om universiteter i verdensklasse?

Nedgang i undervisningskapaciteten vil også gå ud over kvaliteten af undervisningen i mange fag. Ganske vist er der for visse fag en direkte proportionalitet mellem antallet af studerende og behovet for undervisningskapacitet, men for mange fag gælder det kun over et vist antal studerende. For fag med moderate studenteroptag

vil nedskæring i undervisningskapacitet betyde markant fald i mængde og kvalitet af undervisningen. Hvilket igen kan gå ud over gennemførelsesprocenten, også selv om kvaliteten af de studerende, der optages, måske er højere.

Det er på tide at se på en anden model for tilde-

ling af midler til universiteterne, som er mere robust overfor de unges uddannelsesvalg, og hvor forskningskapaciteten ikke bliver afhængig af om en ungdomsårgang vælger den ene eller den anden uddannelse eller at tage et års arbejde i livet udenfor universitetet.

Hvis regeringen ønsker, at en stor andel af en ungdomsårgang skal stu-

dere på universitetet, og gennemførelsen skal være hurtigere, samtidig med at uddannelsens kvalitet skal højnes, så kræver det en markant forbedring af undervisningstilskuddet til universiteterne, og det skal være uafhængigt af forskningstilskuddet. Hertil er den nuværende model ikke velegnet. Modellen er baseret på mistillid til universiteterne, om de formår at bruge pengene effektivt nok og strikst efter de politiske ønsker og er derfor målfikseret og minimalistisk.

Man kan her spørge sig om meningen med at indføre udviklingskontrakter og en bestyrelse med prominente folk udefra ikke var at skabe forudseenhed og tillid til universiteternes virke?

En ny model må i højere grad sikre stabilitet. Den må bære præg af, at ministeren har tillid til at universiteterne bruger de offentlige bedst muligt og mest effektivt, så det sikrer de bedst mulige kandidater og den højst mulige kvalitet i forskningen – det er faktisk det, alle universitetsansatte stræber efter. En ny model må sikre en høj basisbevilling til undervisning og forskning, der beskytter mod vilkårlige udsving i optaget af studerende og en aktivitetsafhængig bevilling, der er baseret på universiteternes egne undervisningsmæssige prioriteringer og ikke de studerendes adfærd. Hvis man vil regulere de studerendes studiemæssige adfærd, bør det gøres ved hjælp af SU. Endelig må en ny model i højere grad lede til et effektivt samarbejde mellem de danske universiteter og ikke til konkurrence som i de fleste tilfælde fører til ressourcespild.

Død EU-udredning

- kom til at kaste lys over DIIS' procedurer

I juni måned offentliggjorde DIIS (Dansk Institut for Internationale studier) en udredning, som konkluderede, at de danske EU-forbehold skader danske interesser. Men det var politisk bestillingsarbejde fra de EU-glade danske politikere, lød reaktionen fra EU-skeptikere fra Dansk Folkeparti og fra venstrefløjen.

POLITIK ELLER FORSKNING

EU-udredningen var et følsomt politisk emne. Det var så skæbnens ironi, at udredningens politiske betydning blev afladet af det irske nej til unionen, for det gjorde med et slag den danske udredning helt uaktuel og politisk død.

Men udredningens politiske betydning i Folketinget nåede alligevel at blive helt klar: Det EU-glade flertal frygtede øjensynligt, at DIIS-rapporten ville få stemplet 'politisk bestillingsforskning', for Socialdemokraternes Europaordfører Svend Auken havde helt umotiveret trang til at understrege, at DIIS-rapporten jo var "en uafhængig udredning" (pressemøde d. 1.juni).

Rasende forskningsleder: 'Ikke uafhængig forskning'

EU-udredningen kom til at kaste ufrivillig fokus på DIIS' interne procedurer, for en intern mail – som Ekstra Bladet og FORSKERforum kom i besiddelse af – afslørede, at udredningens forskningsleder Ian Manners var stærkt fortørnet over, at rapportens tilblivelse var politiseret.

Mailen var skrevet d. 27. maj, hvor skrivearbejdet sluttede bare fire dage efter.

Forhistorien var, at Manners i ugerne op til rapportens færdiggørelse åbenbart var blevet overrasket over, at bestyrelsen kunne blande sig i den "uafhængige" forskning. Han bemærkede i den rasende mail - som blev rundsendt til bl.a. DIIS-direktor Nanna Hvidt og DIIS-formand Georg Sørensen og de involverede forskere - at forskningen hermed ikke var uafhængig, men derimod stærkt politiseret.

For udenforstående er det umuligt at læse, om det var bestyrelsesmedlemmers krav om pro- eller anti-EU -vinklinger i udredningen, der gjorde Manners rasende. Men han var tydeligvis stærkt pikeret over en politiseret indblanding fra bestyrelsens side: "Jeg føler mig totalt svigtet af DIIS' bestyrelse ..."

Følgegruppe med tung politisk repræsentation

EU-udredningen afslørede en forretningsgang i DIIS, hvor forskningen følges af en følgegruppe fra bestyrelsen. I det aktuelle til-

fælde bestod følgegruppen af seks personer, og udredningens tema var åbenbart så følsomt, at alle de tre politisk udpegede bestyrelsesmedlemmer kom med i følgegruppen. Selv om det hedder sig, at de er udpegede i deres personlige egenskaber og dermed ikke repræsenterer nogle, så ved alle i magtsystemet, at de ikke godkender noget, uden at det har opbakning i deres ministerier, hhv. Statsministeriet, Udenrigsministeriet og Forsvarsministeriet.

At følgegruppens sammensætning kunne være kontroversiel fremgår også af, at dens sammensætning ikke fremgår af selve rapporten (FORSKERforum har fået oplysningen via aktindsigt), selv om rapporten ellers oplister og takker alle mulige andre parter.

Er det ikke usædvanligt, at alle de ministerieudpegede medlemmer af bestyrelsen var medlem af følgegruppen?

"Det er et bestyrelsesinternt anliggende, som jeg ikke vil kommentere på", svarer Georg Sørensen. "Vi laver en rapport, som vi – både bestyrelsen og forskerne – synes, at vi kan stå ved. Så hvordan arbejdet er organiseret, vil jeg ikke tale med dig om".

De ministerielle repræsentanter er formelt udpeget i deres personlige egenskaber. Kan Georg Sørensen garantere, at de ikke har optrådt som repræsentanter for bestemte interesser og fx har konfereret med deres ministerier?

"Det er jo et spørgsmål i kategorien 'er du

holdt op med at slå din mor', så det kan jeg ikke svare på. Det må du spørge dem om".

Tak til bestyrelsesformanden og Statsministerens mand

Udredningen indeholder en liste på 155 navngivne personer, som er interviewet. Og så har den en takkeliste, hvor udredningen noget overraskende takker bestyrelsesformanden, professor Georg Sørensen, og statsministerens mand, den danske US-ambassadør K. Erik Tygesen. Også de to øvrige ministerie-repræsentanter i bestyrelsen tages udtrykkeligt.

De nævnte personer er med i DIIS' bestyrelse, som har været i udredningens følgegruppe og som har godkendt rapporten. *Det kan siges at være noget usædvanligt, at de på en måde takker sig selv?*

"Jeg er da glad for, at forfatterne har fundet anledning til at takke mig; kriterierne for, hvem de har ønsket at takke, kender jeg ikke. Det må du spørge dem om. Udredningen er jo forskernes produkt, så bestyrelsen har ingen indflydelse på, hvem de takker".

Men er det ikke besynderligt, når forskere på forhånd takker de bestyrelsesmedlemmer, som efterfølgende skal godkende udredningen?

"Jeg synes ærlig talt, at det er en pudsig lille detalje, som du har fat i og hvis vigtighed, jeg ikke forstår. Så det vil jeg ikke udtale mig mere om", slutter bestyrelsesformanden.

jø

Rasende forskningsleder

- kom til at fortælle i intern mail, at han ikke lavede 'uafhængig universitetsforskning'. Men den mail fortrød han

DIIS' EU-udredning var politisk sprængstof i juni, fordi EU-kritiske konklusioner kunne skabe debat, der var uønsket af regeringen. Men udredningens troværdighed blev kollideret indefra, da en intern mail (se illustration) fra udredningens leder **Ian Manners** beklagede sig over, at forskningen blev politiseret.

Forskningslederen var intimideret af, i hvor høj grad politiske interesser kunne blande sig i forskernes arbejde: Han bemærkede, at DIIS er ministerie-finansieret, og at bestyrelsesmedlemmer kommer fra ministerierne, og at DIIS' direktør kommer fra Udenrigsministeriet. Det stillede alvorlige spørgsmål ved DIIS uafhængighed: **"Hvordan skal DIIS' forskere forsvare sig mod beskyldninger om at lave politisk bestillingsarbejde, når vi ikke kan henvise til, at vi arbejder under den uafhængige universitetssektor?"**

Ministeriefinansieret institution

DIIS er en 'sektorforskningslignende institution' under Udenrigsministeriet. Men de politiske tråde kom tilsyneladende helt bag på forskningslederen, for han konstaterede: *"Det er nu klart, og jeg har ikke været opmærksom på det før, at DIIS er en ministerie-finansieret institution, med en bestyrelse og en direktør, der kommer fra ministerier. I min naivitet skrev jeg til EU-medarbejdere på ledelsesniveau, at vi er en 'uafhængig' institution, der foretog en 'uafhængig' udredning, når vi bad om interviews. Det er vi tydeligvis ikke, hvorfor mit professionelle ry nu er ødelagt"*, bemærkede han. Og så pegede han på problematiske procedurer:

"DIIS yder ingen beskyttelse mod beskyldninger om, at forskerne arbejder for ministerierne. Alle indvendinger rejst efter (forskernes, red.) færdiggørelse af udkastet, bliver derfor vigtige, fordi jeg og de andre forskere ikke kan hævde, at vi arbejder i den uafhængige universitetssektor. Det er afgørende, for jeg kan forsvare udkastet kapitel 6 mod kritik fra enhver international akademiker, men jeg kan ikke forsvare udredningen mod danske beskyldninger om mangel på uafhængighed".

Forskningsleder: Dansk sektorforskning 'usædvanlig'

For udenforstående er det umuligt at læse, om det var indvendinger om pro- eller anti-

EU -vinklinger i udredningen, der gjorde Manners rasende. Men han var tydeligvis stærkt pikeret over en politiseret indblanding fra bestyrelsens side: **"Jeg føler mig totalt svigtet af DIIS' bestyrelse ..."**

Over for FORSKERforum afdramatiserede Manners efterfølgende sin mail, som han kaldte "en overreaktion og en misforståelse": Det var et 'akademisk skænderi', som mest handlede om akademisk metodik (fx fodnoter). Forskningsleder Ian Manners - som er internationalt anerkendt EU-ekspert og netop fastansat på DIIS - gjorde efterfølgende alt for at afdramatisere, at han havde været udsat for politisk pres. Over for FORSKERforum bekræftede han dog, at den danske sektorforsknings-konstruktion er usædvanlig i international sammenhæng, fordi de 'uafhængige forskere' skal forhandle forskningsindhold med ministerie-embedsmænd. Det er også usædvanligt, at en politisk sammensat bestyrelse skal godkende udredninger, før de frigives:

"Men Bestyrelsen kommer bare med forslag - ikke med krav til indholdet", forklarede han.

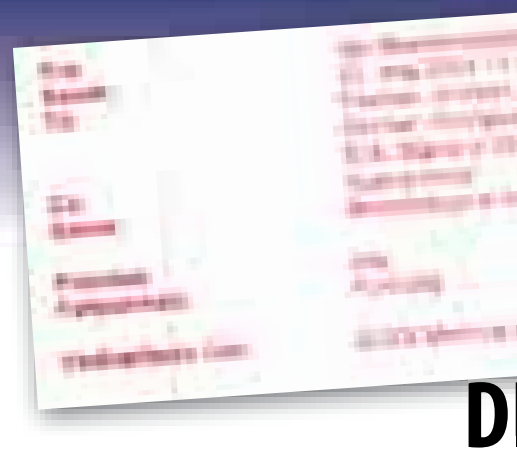
Men hvis forskere skal forhandle en rapport's indhold med embedsmænd, er rapporten vel politiseret?

"Det er din konklusion, ikke min ...", svarede Manners i juni.

Bestyrelsesformanden: Metodiske spørgsmål

DIIS' bestyrelsesformand Georg Sørensen har følgende kommentar til den interne mail fra Ian Manners:

"Den omtalte mail fra Ian Manners rummer desværre flere misforståelser, jævnfør i øvrigt lans egne udtalelser herom. Overskriften var 'Methodological Issues'. Og jeg kan godt citere fra mit email-svar til Manners samme dag: At jeg og bestyrelsen respekterer og beundrer hans udredningsarbejde på EU-udredningen, for det er ingen simpel opgave at skrive en tilgængelig rapport, som indeholder så mange metodiske og teoretiske overvejelser. Og så kogte jeg diskussionen ned til tre metodiske pointer: 1. Udredningen korte tidsramme skulle omtales. 2. Understregning af reglen om minimum tre kilder før et udsagn fremføres. 3. At konklusionen overordnet skal omtale skeptikeres vigtigste indvendinger".

Forskere og be
at bes

Af DIIS-loven fremgår, at forskerne skal udarbejde udredninger og redegørelser og at - medmindre andet er aftalt i det enkelte tilfælde - udredninger og redegørelser afgives "på bestyrelsens ansvar" (DIIS-loven, 2002). Det betyder i praksis, at bestyrelsen har retten til at godkende forskernes udkast og rette i det, hvis bestyrelsesmedlemmer ikke er enige.

POLITIK ELLER FORSKNING

DIIS' direktør Nanna Hvidt oplyste på FORSKERforums forespørgsel, at "der ikke findes specifikke retningslinier for udredninger. Forskerne på DIIS udarbejder et oplæg (kommissorium) til, hvordan opgaven bedst kan løses. Bestyrelsen tiltræder oplægget. Bestyrelsen nedsætter af sin midte en følgegruppe, men den endelige godkendelse foretages af den samlede bestyrelse" (svar på aktindsigts-anmodning).

Udregninger stiller særlige krav

Men hvorfor henvises der bredt til "DIIS' bestemmelser", når den eneste bestemmelse er, at bestyrelsen godkender?

"I loven anføres at udredninger - til forskel fra anden DIIS-forskning - afgives på bestyrelsens vegne, punktum. Udredninger er et specielt instrument og vi har lavet tre (om koldkrig, grønland og EU-forbeholdene). De har så forskellig karakter og genstand og tidsramme, at de hver for sig kræver en speciel metode, som så aftales fra gang til gang", forklarer Nanna Hvidt.

"Udredninger stiller særlige krav. EU-udredningen var bestilt af Folketingets Europaudvalg. Udredningen skal ud til et bredere publikum. Udredninger er en politisk vanskelig opgave. Derfor er det vigtigt at metoden bliver meget skarp".

Udredningslederen fører pennen

Men er det ikke utilfredsstillende for såkaldt uafhængige forskere, at der ikke er procedurer for samspillet mellem dem og bestyrelsen, hvis man bliver uenige?

"Det er ikke en forhandling. Det er et samarbejde. Det er forskerne, som udarbejder et udspil, som så drøftes i bestyrelsen,

DIIS-forskere uden beskyttelse

Bestyrelse aldrig uenige til sidst, hævder DIIS' direktør: Af DIIS' lovgrundlag fremgår det godt nok, at bestyrelsen har ansvaret og skal godkende. Men forskningslederen fører altså pennen ...

der er ansvarlig for udredningen. Men det er forskningslederen, som skriver den endelige udredning".

Men hvordan skal den uafhængige forskningsleder reagere, når han bliver klemmt af nogle bestyrelsesmedlemmer – fx de ministerieudpegede – til politisk at ændre noget?

"Lederen bliver ikke klemmt. Jeg ser ikke problemet. Det er en åben drøftelse i bestyrelsen. Der er jo ikke tale om 'en forhandling'. Parterne debatterer, til der er enighed. Der er ikke nogle, som skriver teksten for forskerne. Udredningslederen fører pennen. Der er ikke tale om at bestyrelsen har 'vetoret' og gen-

nemtrumfer noget, som forskningslederen ikke vil stå inde for".

Det sker dog, at parter må konstatere, at man ikke kan blive enige – og hvem bestemmer så?

"Den situation kender vi ikke til på DIIS".

Lad være at dæmonisere

Hvad kan man kalde en sådan udredning: Er det en uafhængig forskningsrapport eller en politisk rapport?

"Verden er ikke skruet sådan sammen i et enten-eller. DIIS lægger navn til. Det er altså en DIIS-udredning. Det er uafhængig forsk-

ning. Bestyrelsen er ansvarlig og rapporten forfattet af udredningslederen".

Men forretningsgang og ansvaret forekommer mig fortsat uklart: Er det bestyrelsen, enkelte bestyrelsesmedlemmer eller forskningslederen?

"Lad nu være med at dæmonisere processen. Bestyrelsen diskuterer og sikrer kvaliteten, før udredningen sendes ud. Det sker i et samarbejde. Og det er som sagt forskningslederen, som fører pennen".

jø

DIIS: Lukket for aktindsigt

DIIS vil ikke give aktindsigt i, hvad der har været 'til forhandling' mellem DIIS' bestyrelse og forskerne bag EU-forbeholdsudregningen, hvilket kunne belyse, om DIIS' bestyrelsesmedlemmer har stillet særlige krav til indholdet.

FORSKERforum har ikke engang kunnet få aktindsigt i bestyrelsesreferater m.m., selv om det af bestyrelsens forretningsorden fremgår, at "alle oplysninger afgivet under afholdelse af bestyrelsesmøder er offentlige med mindre andet er aftalt".

Når offentlighed således fremgår udtrykkeligt af DIIS-loven, hvorfor må FORSKERforum så ikke få udleveret bestyrelsens dokumenter, lyder spørgsmålet til DIIS-direktør Nanna Hvidt.

"Der står altså ikke noget i de bestyrelsesreferater om udredningen", svarer hun. "Men bestyrelsesreferater kan også undtages fra offentlighedsloven. Lige nu har vi faktisk jurister til at vurdere, i hvilket omfang DIIS er forpligtet til at give aktindsigt i disse".

Har ikke-forskere skrevet bidrag

FORSKERforum fik også afslag, da der blev bedt om aktindsigt i eventuelle bidrag / kommentarer fra ministerielle myndigheder.

"Jeg kan afvise, at DIIS har sendt rappor-

ten eller udkast til rapporten til gennemlæsning eller kommentering til ministerielle myndigheder eller regeringsmedlemmer", siger Hvidt.

Men var der andre parter end DIIS-forskerne selv, følgegruppens eller bestyrelsens medlemmer personligt, som har bidraget med indspil eller tekstpassager til rapporten?

"Det ved jeg jo ikke: Jeg kan ikke vide, om nogle af bestyrelsesmedlemmerne har vist udkastene til andre. Det må du spørge dem om", svarer direktøren.

Har de ministerie-udpegede bestyrelsesmedlemmer bidraget med tekstbidrag?

"Det gider jeg slet ikke kommentere på".

Er det forskning?

Forskning er kendetegnet ved, at andre (forskere) skal kunne tjekke eller efterprøve, om de givne oplysninger er korrekte. Men i EU-udregningen er der ingen kildehenvisninger eller noter. Og FORSKERforum har forgæves søgt aktindsigt i udredningens baggrundsmateriale.

DIIS oplyser, at centret er offentligt og altså undergivet offentlighedsloven. Men FORSKERforum kan angiveligt ikke få indsigt i selve undersøgelsen, for den er "en offentlig videnskabelig undersøgelse, som efter offent-

lighedslovens §10 stk.5 ikke er omfattet af retten til aktindsigt", siger direktør Nanna Hvidt.

Men hvis andre forskere ikke kan få indsigt i forskningsgrundlaget, så kan resultaterne jo ikke vurderes eller efterprøves, og så er der vel ikke tale om forskning – og slet ikke 'uafhængig forskning'?

"Af hensyn til en utvunget procedure er 'interne arbejdsrapporter' undtaget fra aktindsigt, herunder også korrespondance mellem bestyrelsen og forskerne, jf. offentlighedsloven. Man skal jo kunne diskutere, uden at offentligheden nødvendigvis skal kunne få aktindsigt".

Men en af de ting, som kendetegner forskning er, at andre forskere kan forfølge, hvordan resultatet er blevet til, men det må vi altså ikke se her?

"Udredninger er noget speciel forskning, som skal være mere populært. Det kræver en anden form, der er fx ingen noter, og det kræver som sagt en anden metodik. Enhver kan se, hvordan resultatet er blevet til ved at læse udredningen. At fremlægge de kladder og udkast, der har været lavet undervejs ville skabe forvirring snarere end afklaring. Man kan ikke bede forskere dokumentere hver en indskydelse, de har haft i processen ..."

jø

Bestyrelsen ændrede tekst

FORSKERforum har fået fat et af de hemmelige oplæg til konklusion, som forskerne bag EU-forbeholdsudredningen præsenterede for styrelsesgruppen / bestyrelsen. Ved sammenligning af oplægget og den endeligt godkendte tekst viser der sig nogle klare nuanceforskelle:

Mens forskerne starter med at afdramatisere ved at konstatere, at udviklingen ikke har været "dramatisk", så er denne passus slettet af bestyrelsen, og erstattet med det mere dramatiske budskab, at forbeholdenes betydning gradvist er steget, og at forbeholdenes politikområder tilmed "alle er vokset betydeligt".

UDKAST

Forskernes udkast til konklusion:

"Denne udredning har kortlagt udviklingen i EU siden årtusindeskiftet inden for de områder, der er dækket af de fire danske forbehold, og vurderet konsekvenserne for Danmark af denne udvikling. Dertil har udredningen undersøgt forbeholdenes betydning for Danmarks stilling i EU uden for de områder, der er direkte dækket af forbeholdene. Op til i dag har udviklingen ikke været dramatisk, og med undtagelse af enkelttilfælde har de direkte konsekvenser af forbeholdene ikke været særdeles voldsomme eller omfattende. Eksempler fra de seneste år på større konsekvenser af forbeholdene inkluderer tilbagetrækningen af danske soldater fra fredsstøttende operationer som følge af overdragelse af operationerne fra NATO til EU og nødvendigheden af at opnå parallelaftaler på centrale RIA-områder.

Et af hovedbudskaberne fra dette studium er dog, at forbeholdene gradvist er steget i betydning over de seneste ti år, og at de især er begyndt at have konsekvenser under overfladen. Med EU's igangværende udvikling bliver forbeholdenes indvirkning stadig klarere og større ..."
(datering ubekendt)

SLUTRAPPORT

Efter bestyrelsens tilpasning:

"Denne udredning har kortlagt udviklingen i EU inden for de områder, der er dækket af de fire danske forbehold, og vurderet konsekvenserne af forbeholdene for Danmark i lyset af denne udvikling. Danmark har haft disse forbeholdene de sidste 16 år og måske også vænnet sig til dem i den forstand, at de sjældent diskuteres, og konsekvenserne af dem kun i begrænset omfang mærkes direkte af danske borgere. Hovedbudskabet i denne udredning er imidlertid, at forbeholdenes betydning gradvist er steget, i den periode udredning har dækket. De politikområder, der er dækket af forbeholdene, er alle vokset betydeligt og står i dag øverst på EU's dagsorden. Denne udvikling afspejler, at verden også har ændret sig betydeligt i de forløbne år. EU har en vigtigere international sikkerhedspolitisk rolle. Euroen er blevet et centralt instrument til at polstre både EU og tredjelande mod globale finansielle kriser, der er et stigende indvandringspres på EU's ydre grænser, og terror er blevet en væsentlig trussel også mod de europæiske lande.

Konsekvenserne af de danske forbehold i første omgang kunnet spores under overfladen i det politiske system og blandt de danske forhandlere i EU. Danmark har fået mindre indflydelse i EU på de områder, der er dækket af forbeholdene ... (endelig rapport 1. juni)

Forskningsleder Manners' mail pegede på andre problematiske elementer i DIIS-bestyrelsens indblanding. Han fortalte, at forskerne og følgegruppen var blevet enige om kun at præsenterer "fakta, hvis validitet forskerne var absolut overbeviste om". Det vanskeliggjorde i praksis diskussioner om mere kritiske spørgsmål.

Han gjorde samtidig indirekte opmærksom på et andet problematisk aspekt, nemlig udvælgelse af interview-personer. Manners bemærkede, at man måtte undgå euro-skeptikere, da disse ofte har "meget stærke synspunkter" og er "underinformet".

Da FORSKERforum bad om aktindsigt i, hvad der var udvælgelseskriterierne for interviewofrene blev der lakonisk henvist til rapportens bemærkninger: "Udvælgelse af interviewpersoner er sket ud fra ønsket om at tale med de mest centrale personer, der til daglig har med forbeholdsområderne og Danmarks stilling i EU at gøre – med bredest mulig dækning af institutionelle fora

Ekstra Blad DIIS-hi

- men det fortryder jeg,

Det er sjældent, at Ekstra Bladet tager en historie af. Men det skete i DIIS-tilfældet efter, at Ekstra Bladet i en hjemmesidenyhed havde refereret fra forskningsleder Ian Manners' rasende mail om sine arbejdsbetingelser og om hans overraskelse over, hvor politiseret processen bag EU-forbeholdsrapporten var.

Ekstra Bladet refererede ordret, hvordan Manners "føjte sig totalt svigtet af DIIS' bestyrelse" og at han i sin naivitet "skrev til EU-medarbejdere på ledelsesniveau, at DIIS var en 'uafhængig' institution, der foretog en 'uafhængig' undersøgelse. Det var vi tydeligvis ikke, hvorfor mit professionelle ry er ødelagt" (mailen).

Men hjemmesidenyheden blev taget af efter blot tre timer på nettet.

Journalisten: Mere politik end akademisk metodik

Journalist Mikael Rømer fortæller: "Jeg fik Manners' mail i hånden og vurderede, at det var en såkaldt 'god historie', så jeg citerede lakonisk fra den og kædede den sammen med offentliggørelsen af EU-redegørelsen. Jeg prøvede forgæves at få en kommentar fra Manners og DIIS' direktør. Så blev referatet af hans mail sat på nettet", fortæller han.

"Men om aftenen blev jeg ringet op privat,

og nationaliteter. Politikere og personer med tilknytning til politiske bevægelser er ikke blevet interviewet, med undtagelse af en række enkeltpersoner, hvor interviewene har skullet bidrage til udredningens beskrivelse af centrale begivenheder.”

Rapportens interviewofre viser sig derfor at have en stor overrepræsentation af danske og EU-embedsmænd, hvad man i politologien vil kalde ”elitekilder”. Jens Peter Bonde fra EU-skeptikerne findes ikke på listen, men det gør derimod Henning Christophersen (tidligere EU-kommisær og Venstre-minister) og Uffe Ellemand-Jensen (tidligere udenrigsminister, Venstre) fra pro-siden, mens Holger K.Nielsen (tidligere SF-formand) er eneste repræsentant for skeptikerne.

Rapporten blev da også kritiseret af EU-skeptikerne for, at rapportens konklusioner er givne på forhånd via den selektive brug af system-kilder.

jø

et slettede storie

siger journalisten bag

mens jeg var ved at skifte ble. Ian Manners forklarede, at jeg helt havde misforstået teksten, som handlede om akademiske forhold og ikke om politik. Han bad så mindeligt om, at den blev taget af, for misforståelserne kunne ramme ham arbejdsmæssigt: ’Nogle var efter ham’. Jeg blev noget svedig, for man kan jo lave fejl. Så sammen med redaktionen vurderede jeg, at det var bedst, hvis den blev taget af. Så kunne jeg jo lave et interview dagen efter. Og det gjorde jeg så, et helt udramatisk et, hvor Manners fik lov at give sin udlægning”, fortæller journalisten.

Bagefter fortrød journalisten, at historien blev taget af, for han havde refereret korrekt fra den kontroversielle mail: ”Ved nærlæsning af mailen mener jeg da, at den handler mere om politik end om akademisk metodik. At jeg blev vildført, fik jeg indirekte bekræftet bagefter, da jeg fik at vide, at Manners faktisk var (blevet) fastansat på DIIS, så han havde store personlige interesser i at trække al politik ud af sagen. Han havde meget – herunder måske jobbet - i klemme, hvis der gik politik i hans mail. Men at kan komme i klemme betyder jo ikke, at Ekstra Bladet skal lade være med at skrive historien, hvis den har almen samfundsrelevans ...”

jø

KU-rector lukker papiravis

- tog egenhændigt beslutningen om, at nedlægge papirudgaven af UNIVERSITetsavisen. Bladudvalget blev kørt over. Men HSU bliver informeret til september

Rektor Ralf Hemmingsen tog beslutningen om at omlægge Universitetsavisen fra papir- til web-avis, uden diskussioner i hverken bladudvalg eller hovedsamarbejdsudvalget (HSU).

Men det burde der have været, mener flere af medlemmerne af disse udvalg. Beslutningen får nemlig stor betydning for personalevilkårene – ja, den strider sågar imod to af universitetets 10 personalepolitiske grundprincipper, som HSU har vedtaget.

I punkt 1 hedder det, at ”KU værner om ytrings- og forskningsfriheden,” og i punkt 10 at ”KU arbejder for åben og effektiv kommunikation på alle niveauer.” Det lever rektors beslutning ikke op til, konstaterer HSU-næstformand **Poul Erik Krogshave**: ”Universitetsavisen er reelt det eneste sted, der på KU offentligt har sat kritiske ord på mange tiltag, som er kommet fra den daglige ledelse. En lukning af papirudgaven vil betyde, at synspunkter fra bl.a. medarbejderne får meget svært ved at komme ud til alle,” skriver han, og opfordrer rektor til at genoverveje beslutningen i fællesskab med HSU.

Bladudvalget kørt over

Lektor Bjarne Andresen er medlem af KUs bladudvalg. Han fortæller, at rektor fuldstændig har forbigået bladudvalget i sin beslutning. Ved et bladudvalgsmøde i forsommeren var en forespørgsel fra ledelsens side om mulighederne for en omlægning. Bladudvalget var skeptisk, men besluttede at tage diskutere sagen ved næste møde i september. Men det ignorerede rektor, da han kort tid efter dikterede nedlæggelse af papirudgaven:

”Personligt er jeg ikke i tvivl om, at det var den kraftige afvisning fra os andre, som ledelsesrepræsentanten tog med tilbage, der fik rektor til at tage beslutningen alene,” mener Bjarne Andresen, der ved det kommende bladudvalgsmøde vil insistere på, at man tager diskussionen om hvorvidt, det er en god ide at omlægge Universitetsavisen til web-avis.

”Hvis rektor var kommet med et sparekrav, så kunne vi jo have overvejet andre løsninger, men kunne have skruet på antallet af udgivel-

I det seneste nummer af Magisterbladet bliver rektor Ralf Hemmingsen spurgt til sine egne CO₂-forbrugsvaner. Hemmingsen oplyser, at han privat holder Berlingske Tidende. Han vil ikke oplyse hvilke magasiner, han holder, om han har et ’reklamer nej tak’-skilt på sin postkasse, og om han foretrækker at læse nyheder på web frem for på papir.

1 kilo avis udleder 0,9 kg CO₂. Det betyder at et års forbrug af Universitetsavisen udleder 1,3 kg CO₂, mens det tilsvarende tal for Berlingske Tidende er 64,3 kg.

ser, antallet af sider. Man kunne for eksempel have nøjedes med at lægge de officielle meddelelser på nettet,” siger Bjarne Andresen, der ikke tror, det handler om at spare CO₂, men derimod om at kue et ledelseskritisk organ.

Han er enig med Krogshave i, at Universitetsavisen er en så vigtig del af personalepolitikken, at HSU burde have været inddraget i beslutningen. Men rektor undlod at orientere HSU ved et møde i juni.

Rektor: HSU bliver informeret

Rektor forklarer, at han havde et møde med UNIVERSITetsavisens redaktør og formanden for bladudvalget i sommer, og her blev det aftalt at redaktør og bladudvalg skal komme med et udspil om, hvordan omlægningen konkret skal foregå, og hvad det skal koste. Men hans beslutning om overgang til internet står fast.

Men hvorfor er nedlæggelsen af papirudgaven ikke drøftet i HSU?

”Beslutningen vil blive forelagt HSU i september, men jeg har ikke tænkt mig at holde formøde til HSU her i offentligheden”, slutter rektor.

lah

Hidsig kontrovers om opløjning af brak

Miljøjournalist påstår, at DMU m.fl. har lavet politisk bestillingsarbejde for Miljøministeren. DMU forsvarer sig med, at de politisk

”Det har ikke noget med forskning eller videnskab at gøre. Det var politik, da DMU i oktober 2007 vurderede, at de danske landmænd kun ville opdyrke 25.000-50.000 hektar ud af 190.000 hektar, hvis de fik mulighed for at inddrage brakjord til opdyrkning. Og DMU vurderede, at opdyrkning af 7 pct. ekstra jord stort set ikke ville udlede mere kvælstof. Det viste sig at være helt ude i hampen...”

BESTILLINGSFORSKNING?

”Hvis man skal være venlig overfor DMU, så var det amatørarbejde. Kritisk vurderet, så udførte DMU bestillingsforskning for en landbrugsvenlig regering. For under alle omstændigheder bidrog DMU til at legitimere, at fødevareministeren kunne tillade opløjning af braklagte naturområder, uden at der opstod den store offentlige debat”.

Kjeld Hansen er en engageret miljøjournalist og en skarp kritiker af DMU. Han kritiserede DMUs skøn – og virkeligheden gav ham ret. I stedet for DMU-skønnet på 25-50.000

hektar tog landmændene virkelig fat og opløjede 82.000 hektar.

”DMUs vurdering viste sig at være helt ude i hampen. Selv om alle med kendskab til landmænd ved, at de udnytter alle muligheder for at tjene penge. Man skulle også være en *slem dum landmand*, hvis man ikke opdyrker al den jord, som myndighederne giver mulighed for. Landmænd er jo ikke idioter og de er heller ikke filantroper. Ovenikøbet pløjede de også lidt randjord, lidt hede og lidt eng op, hvor de kunne finde den. Men det scenario kunne DMU åbenbart ikke regne ud”, siger Kjeld Hansen, der selv er fritidslandmand.

”Mere DMU-fusk?

Hvorfor vælger DMU konsekvent at beregne og fremlægge de naive best-case scenarier ved ophævelse af braklægning? Hvorfor har man kun skønnet, at 13-26 pct. af den braklagte jord vil blive opdyrket og ikke tilnærmelsesvist de 100 pct. som bliver realiteten?

Sådan lød spørgsmålene, der bragte

DMUs ledelse op i det røde felt og fik tidskriftet *Aktuel Naturvidenskab* til at hellige sig mange siders defensorat fra DMU. Det var miljøjournalist Kjeld Hansen, som stillede de kritiske spørgsmål, efter at DMU i en række notater havde beskrevet de mulige konsekvenser af disse års ophævelse af braklægning af landbrugsjord. Notaterne var udarbejdet som ”myndighedsbetjening” af Fødevareministeriet og Miljøministeriet.

DMUs direktør Henrik Sandbeck svarede miljøjournalisten, at han ikke forstod dennes regnestykke, for DMU-notatet omhandler et scenario med 190.000 ha, og det er noget nær worst-case (se aktuelt.nat.au.dk). Og så fortalte direktøren, at notatet altså ikke var signeret DMU alene, men også AU-Foulum og Fødevareøkonomisk Institut ved KU.

Miljøjournalisten: Politisk legitimation

Kjeld Hansen: ”Hvis man skal være venlig, så er DMU altså amatører. Men realistisk set, så bidrog DMU villigt til at legitimere fødevareministerens ophævelse af braklægningen i

kjord ...

ke beslutninger allerede var taget ...

Tavse miljøforskere

FORSKERforum udlovede rødvin - forgæves

FORSKERforum 215 forsøgte i forsommeren forgæves at få uvildige universitetsforskere fra Aarhus, Aalborg, KU-KVL samt GEUS til at kommentere, hvad der er op og ned i kontroversen mellem miljøjournalisten og DMU om opløjning af brakjord. Svaret lød enten undvigende, at "det ved jeg ikke så meget om" eller som en af forskerne bag udredningen direkte svarede pr.mail: "Nej, jeg ønsker ikke at kommentere på denne sag".

Da det ikke var muligt at opstøve en uvildig pr. telefon, udlovede FORSKERforum en god flaske rødvin til den uvildige fagmand på området, som ville udlægge, hvad der er op og ned i denne sag. Men det var også forgæves.

Hvorfor kan FORSKERforum ikke få forskere til at udtale sig?

Moth Iversen: "Der er ikke ret mange, der

kender de indviklede kvælstofregler. Og det andet er, at folk ikke vil blive udsat for en hetz, som journalisten har udsat mig for ..."

Når FORSKERforum ikke kan få folk til at udtale sig, kunne man jo få mistanke om, at de har fået mundkurv på?

"Det har ikke noget på sig. På DMU siger de interne retningslinier, at fagfolk har mulighed og ret til at udtale på deres faglige kompetencer. Man må altså gerne komme med kritiske udsagn om DMU-forskning, hvis det er sagligt baseret. Det er ikke sådan, at medarbejderen skal have tilladelse til at udtale sig fra chefen. Men det er sådan, at når man så har udtalt sig, orienterer man sin chef", forklarer han. "Hvis man derimod udtaler sig om noget udenfor ens faglige ekspertise, så kan man ikke udtale sig som DMU-forsker, men må gøre det som privatperson".

måneden efter. DMU var udmærket klar over, at det var et kontroversielt spørgsmål, og at det fra politisk side allerede var besluttet, at braklægningen skulle ophæves. Politikerne ønskede altså noget 'bestillingsforskning', og det fik de", mener Kjeld Hansen.

"Scenariet – hvis DMU havde beskrevet worst-case – var nemlig, at så var der blevet politisk blæst om ophævelsen. Så var braklægning blevet en sag i pressen: 'DMU advarer mod braklægning ude af kontrol'. Og spørgsmålet var blevet rejst i Folketinget. Fødevareministeren var kommet i skudlinien, og den landbrugsvenlige regering var måske ikke kommet igennem med ophævelsen af braklægningen på den ukontrollerede facon, som blev resultatet".

Projektchef **Torben Moth Iversen** fra DMU kalder den kontrovers, som Kjeld Hansen skaber, for ude af proportioner. Han er uenig, når Kjeld Hansen tillægger notaterne så stor betydning for den politiske beslutningstagning. Og han fastholder, at effekten på natur og miljø er beskrevet objektivt. Han

er også uenig i, at konsekvenserne af opløjning er så drastiske for naturen og miljøet, som Kjeld Hansen beskriver det. "De udtagingspligtige brakarealer er tidligere gødsket landbrugsarealer, og konsekvenserne af at opløje op til 100.000 ha er beskrevet så objektivt, som vi kunne".

DMU afviser: Ikke politisk bestillingsforskning

Kjeld Hansen: "Hvis DMU-notaterne havde været mere kritiske – og ikke bare sagt 'bare klø på' - kunne notaterne have medvirket til større besindighed og til at ophævelsen. Så de ukritiske notater havde altså betydning".

Men Torben Moth er helt uenig: "Jeg køber ikke den påstand, at vores rådgivning hjalp politikerne til at komme igennem med beslutningen. Vi var ikke murbrækker for beslutningen om at ophæve brakken i 2007/08, for den var – så vidt jeg husker – allerede taget politisk, da vi afleverede vores notater i oktober 2007 og november 2007".

Men hvis den politiske beslutning var ta-

get på forhånd, er det jo nærliggende at sige, at det lå i kortene, hvad I skulle lade være med at skrive noget, der kunne så tvivl om beslutningen?

"Fødevareministeren meldte allerede ud i slutningen af september, at landmændene havde ret til at lave opløjning i 2007/08", forklarer Torben Moth. "Så som sagt: Der lå ikke nogen politisk konspiration bag. Vi overvejede ikke det politiske. Uanset regeringens ønsker, så ville vi skrive, hvad vi fagligt set vurderer er sandheden. Vi skønnede forkert med de 25.000-50.000 ha i 2007/08. Men det skyldtes ikke, at vi lavede bestillingsforskning. Det var Fødevareøkonomisk Instituts faglige vurdering i efteråret 2007 med de forudsætninger, der var på det tidspunkt".

"Vi laver myndighedsrådgivningen efter bedste evne, og gør vi ikke det, så er vores troværdighed død".

jø

Journalist: DMU bøjede sig for p

DMU: Nej, det var et fagligt skøn som desværre ramte forkert på kort sigt – men rigtigt på

Kjeld Hansen hævder, at de misvisende DMU/FI/DJF-notater skal ses i sammenhæng med, at DMU er dybt økonomisk afhængig af det politiske system: "DMUs største fejl er, at de accepterede at udarbejde notatet på blot 9 dage, fra 25. sept. til 5. oktober. De burde sige nej til at påtage sig opgaven. Det er helt urimelige arbejdsvilkår til en så vigtig opgave. Men det viser jo, hvor tjenstivrige de er overfor systemet eller hvor økonomisk sultne, de er".

Hertil siger DMU's ankermand på sagen: "Det er noget sludder, for vi fik rimelige betingelser: Der var to notater, og DJF og Fødevareøkonomisk Institut havde stort set lavet de analyser, som indgik i det første notat i forvejen (om det skønnede omfang af ophævelsen på kort sigt 2007-08), og der var ca. 6 uger for DMU/DJF/FØI til at lave det andet notat (om de langsigtede konsekvenser for miljøet m.m.)", forklarer Torben Moth Iversen.

DMU kan ikke sige nej til myndighedsopgave

"Jeg må afvise at vi er motiveret af økonomisk pres. Vi får ikke penge for den slags opgaver, for den er omfattet af vores basisbevilling. Det er en del af vores myndighedsrådgivning overfor Fødevareministeriet og Miljøministeriet. Vores kerneopgave er at levere vidensbaseret rådgivning".

Betyder det så, at DMU ikke kunne sige nej til at påtage sig opgaven, hvis man ikke kunne lide rammerne eller kommissoriet?

"Ja, vi er forpligtiget til at levere den forskningsbaserede rådgivning på det til enhver

tid bedste grundlag. Og alternativet til, at vi ikke rådgiver ville være, at andre ville gøre det eller at beslutninger bliver taget uden forskningsbaseret input".

DMU: På kort sigt og på lidt længere sigt

Torben Moth Iversen har forsvaret det forkerte skøn med, at notat nr.1 nok vurderede at kun 25-50.000 ha ville blive opløjet på kort sigt (2007-08), men at notat2 vurderede, at "på lidt længere sigt ville 50-100.000 ha komme i omdrift". Og han har lakonisk konstateret, at landmændene formentlig bare reagerede hurtigere end forventet, når de straks opløjede 83.000 hektar.

Men den logik kan Kjeld Hansen ikke forstå: "Når DMUs kortsigtede vurdering var så fejlbehæftet, kan jeg da med lige så god ret hævde, at landmændene ikke bare vil opdyrke de 100.000 ha, men nærmere samtlige 190.000 ha. Man skal jo bemærke, at hvis landmændene ikke opdyrker inden for det første år, så fortaber de retten til at få opdyrkningsstøtte. De havde altså en direkte tilskyndelse til straks at gå i gang".

Den logik kan Moth Iversen ikke forholde sig til. Han konstaterer bare, at der ikke er 190.000 ha i spil, men 150.000. Og at skønnet over hvor meget bliver pløjet op laves af Fødevareøkonomisk Institut og DJF ud fra driftsøkonomisk overvejelser om markedspriser, jordkvalitet osv.

"Det handler jo om, hvad der kan betale sig for landmændene. De pløjer jo ikke jord op, hvis dyrkning ikke er rentabel".

Opdragsgiveren arbejdede med på notatet

Det var forskere fra DMU, KUs Fødevareøkonomisk Institut og DJF i Foulum, som sammen udarbejdede baggrundsmaterialet til rapporten, dvs. 20-24 personer i alt. Kjeld

Projektchefen omskrev, sammenfattede og udformede konklusionerne. Min aktindsigt viser tilmed, at han har konfereret med fødevareministeriet om indholdet. Der var livlig korrespondance

Journalist Kjeld Hansen

Hansen søgte aktindsigt i, hvem der stod for DMU-bidraget. Men i den proces gik det op for ham, at rapporten blev "vasket" af DMUs projektchef Torben Moth Iversen, og journalisten kalder det højst betænkeligt – ikke mindst, fordi det foregår bag lukkede døre:

"Han omskrev, sammenfattede og udformede konklusionerne. Min aktindsigt viser tilmed, at han har konfereret med fødevareministeriet om indholdet. Der var livlig korrespondance. Iversen har sendt udkast frem og ministeriet har kommenteret på dem. Det har jo ikke noget med uafhængig udredning at gøre, når opdragsgiveren aktivt arbejder med på udredningen. Det er da uhørt at embedsmænd arbejder med på en såkaldt 'uafhængig forskningsbaseret rådgivning'. Og hvis systemet forsvarer sig med, at det er en dialog, hvor man bare vil sikre det bedst mulige resultat kan jeg jo omvendt påpege, at embedsmændene har til opgave at beskytte ministeren og det gør de ved at være sikre på, at udredningens konklusioner passer ministeren ..."

DMU-forskningsleder: Vås at jeg lavede citatfusk

Torben Moth Iversen afviser blandt andet påstanden om, at opdragsgiveren havde indflydelse på de faglige konklusioner: "Det er korrekt, at jeg medvirkede til at sammenfatte de faglige bidrag. Men det er vås, når Kjeld Hansen fremstiller det, som om jeg manipulerede indholdet. Skønnet over omfanget blev lavet i et baggrundsnotat fra fra DJF og Fødevareøkonomisk Institut. Og efterfølgende blev de samlede notater godkendt af de tre institutioner. De ville da ikke finde sig i, at jeg manipulerede med deres input", siger Moth.

Det er helt ude af proportion at hævde, at DMU var bevidst om den politiske betydning af brak-rådgivningen, og at vi derfor leverede politisk bestillingsarbejde, som passede Fødevareministeren og Miljøministeren. Ærligt og oprigtigt er disse påstande kommet bag på mig".

Torben Moth Iversen, DMU

Vi har givet ham ret i, at vores skøn over opløjningen i 2007-08 var forkert

Torben Moth Iversen, DMU

politik

langt ...

Men er det normalt, at opdragsgiveren får oversendt notatet til kommentar?

"Vi sender det til ministerierne til kommentering, og de har selvfølgelig mulighed for at stille uddybende spørgsmål og sende nogle synspunkter, og så tager vi stilling til, om de skal med. Men det betyder ikke, at de har mulighed for at censurere eller rette. Og jeg kan ikke huske eksempler på, at DMU har rettet noget, som vi faglig ikke kunne stå inde for".

Men hvad havde været konsekvensen, hvis DMU havde oversendt en vurdering med et scenario med op mod 100.000 ha og hvis ministeriets embedsmænd havde krævet det modificeret?

"Det ville de ikke have fået! Hvis DMU lader sig påvirke af den ene eller anden side, så er vi fagligt døde".

Jø

Motivforskning? Miljøkværlant?

Torben Moth Iversen siger, at Kjeld Hansens angreb formodentlig skyldes "gammelt nid og nag overfor DMU". Men hvorfor denne motivforskning og mistænkliggørelse?

"Jeg kender ikke Kjeld Hansens motiver til at kritisere DMU. Men jeg er træt af denne sag, som er kørt helt ud af proportioner. Journalisten har udsat DMU for en hetz ved at påstå, at jeg skulle have lavet 'notat-fusk'. Han går på DMU som institution, selv om notaterne jo er lavet af tre institutioner i samarbejde".

Hvad siger Kjeld Hansen til påstande om, at han er 'miljøkværlant'?

"Det tager jeg som et hæderstegn! At nogle vil mistænkeliggøre mig på den lavpandede måde, peger på, at jeg har fat i noget betændt: Journalistiske historier er kun gode, hvis der er nogle, som ikke ønsker, de skal afdækkes", svarer han. "Min journalistik er engageret, kritisk og faktabåret. De burde jo kunne lægge mig ned med faglige argumenter, hvis jeg har lavet en bof. Men det er da sigende, at det kan de ikke".

Finanslov: Sander løb fra løfte om 157 mio. kr.

Ved sidste års finanslov-08 indførte videnskabsministeren en tvangsopsparing for universiteterne på 157 mio. kr. som blev deponeret i Finansministerens pengekasse. Tvangsopsparingen blev udtrykkeligt indført mod et løfte om, at pengene ville blive frigivet i finanslov-09. Men det løfte løber videnskabsminister Sander nu fra.

De 157 mio. kroner bliver godt nok frigivet fra Finansministeriet til Videnskabsministeriet (og så ser 'forskningens finanslov' bedre ud). Men for universiteterne er tvangsopsparingen forlænget med to år to år ekstra, så universiteterne først kan hæve dem i 2011. Det fremgår af det finanslovsforslag, som traditionen tro blev offentliggjort den sidste tirsdag i august. Men så vil universiteterne også selv bestemme, hvad de skal bruges til, fortæller finansloven (§19.11.79.40).

Ellers var finansloven tilsyneladende udramatisk. Der er imidlertid ikke indregnet konsekvenserne af de drastisk faldende 2008-optagelsestal. Universiteternes basisbevilinger er stagnerende, men her henvises der til kommende år, når 13,5 globaliseringsmilliarder frigives 2009-12. Pengene fordeles via politisk aftale mellem Regeringen og Socialdemokraterne, og finansloven afslører ikke, om milliarderne vil gå til selvdisponerede basismidler eller til politisk udpegede programmer, 'konkurrenceudbydelse' osv.

Universitets-rektorerne og bestyrelsesformænds fælles "DANSKE UNIVERSITETER" udtalte: "Regeringens udspil til en finanslov for 2009 viser vilje til at investere i forskning, men det går langsomt med at få pengene fordelt".

ACs pressemeddelelse sagde: Regeringen har leveret et finanslovsudspil uden de store overraskelser: De fleste penge til aktiviteter i 2009 er allerede fordelt i forbindelse med tidligere politiske aftaler. Og der hvor der er midler at fordele, til fx globalisering og kvalitetsreform, holder regeringen kortene tæt til kroppen indtil efterårets forhandlinger går i gang.

Dagens glade pressemeddelelse fra videnskabsminister Helge Sander sagde: I kraft af finansloven så stiger de offentlige forskningsbevillinger fra 0,89 pct. til 0,94 af BNP (hvor mål-sætningen er Barcelona-målet på 1,0 i 2010).

KU og Aarhus med i Shanghais top-100

Københavns Universitet rykker en plads frem til nr. 45 og Aarhus Universitet er som nr. 93 helt ny på TOP-100 på den nye Shanghai-ranking af verdens universiteter.

I toppen er Harvard, Stanford, Berkeley, Cambridge, MIT, mens Oxford findes på en 10. plads. I TOP-100 findes hele 58 USA-universiteter og 33 europæiske.

KUs ranking – på niveau med Paris – er det højstplacerede skandinaviske universitet, hvor Karolinskas lægevidenskabelige er nr. 51, Oslo nr. 64 og Helsinki nr. 68.

Shanghai-ranking'en er især baseret på optælling af artikler publiceret i højprofilerede tidsskrifter (fx Science eller Nature), på antallet

af Nobelprisvindere m.m. Ranking'en kritiseres da også for at favorisere de naturvidenskabelige og tekniske fagområder. Se www.arwu.org/rank2008/EN2008.htm

DTU: Seniorforsker frigav del-data da opdragsgiver 'forhalede'

Folketingets politikere diskuterede i slutningen af juni, om fartgrænsen på 130 skal sænkes på visse strækninger. Det skete før Vejdirektoratet offentliggjorde sin rapport om fartgrænser, men kort tid efter, at seniorforsker Tove Hels ved DTU-Transport offentliggjorde sine deldata fra rapporten.

Det gjorde seniorforskeren efter to gange have spurgt Vejdirektoratet om, hvornår de offentliggjorde en rapport, som hun afleverede data til i efteråret 2007. Hendes data viste, at der sker flere personskader på de motorveje, hvor hastighedsgrænsen er sat op til 130 km/t. Det er statistik, som er kontroversiel i forhold til Regeringens forhøjelse af fartgrænser for et par år siden.

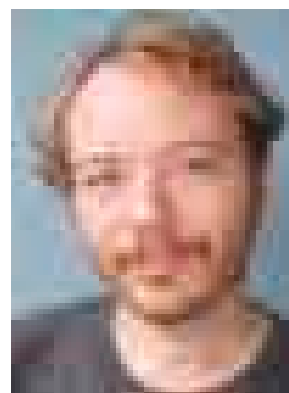
Rapporten fra Vejdirektoratet skulle oprindeligt være offentliggjort i foråret, og seniorforskeren havde planlagt at offentliggøre sine data i marts. Men da Vejdirektoratet udsatte offentliggørelsen af rapporten valgte seniorforskeren efter samråd med sin chef at offentliggøre de politisk kontroversielle data:

"Jeg vil ikke dramatisere forløbet ved at hævde, at Vejdirektoratet har hemmeligholdt eller tilbageholdt kontroversielle resultater. Vejdirektoratet forlængede data-indsamlingsperioden for at være sikre på, at de holdt. Men Vejdirektoratet kunne godt have taget beslutningen om forlængelse noget før", siger seniorforskeren, der tilføjer, at data fra forlængelsen bekræftede de første resultater.

Hun siger, at resultaterne er dokumenteret empirisk, men at de nok er politisk kontroversielle. Men hvad havde hun gjort, hvis Vejdirektoratet havde blokeret for en offentliggørelse?

"DTU-Transport og Vejdirektoratet har ikke en nedfældet kontrakt om, hvornår resultaterne måtte frigives. Men DTU-Transport offentliggør principielt den forskning, vi udfører. Vi er en uafhængig sektor-forskningsinstitution, som sætter en ære i at levere videnskabelige data til offentligheden og til politikerne. Og så er det jo glædeligt, at politikerne gør brug af dem, som disse dages debat om fartgrænser viser ..."

Ny journalist

Journalist Lasse Højsgaard er blevet tilknyttet FORSKERforum som ny journalist (halvtids).

Cheminova-sag: AU løber fra anvaret

Cheminova i stormvejr med gift-sag i Brasilien. Aarhus Universitets Forskningsfond er hovedaktionær - men er åbenbart ikke gearet til rollen som virksomhedsejer, siger eksperter i virksomhedsetik

I midten af august brød endnu et uvejr løs over Harboøre Tange. Dagbladet Politiken afslørede over flere dages forsidehistorier, at Cheminova angiveligt har forsøgt at stikke en kæp i hjulet på det brasilianske miljøministeriums undersøgelse af den farlige sprøjtegift methyl parathion, som virksomheden stadig sælger i Sydamerika, selvom giften er forbudt i EU.

På trods af alle gode løfter og love, så tegnede der sig på ny et billede af en virksomhed, der sætter salg og profit over hensynet til miljø og menneskeliv.

Og det er vel at mærke en profit, der først og fremmest skal bruges til at finansiere forskningen på Aarhus Universitet, der gennem sin forskningsfond er hovedaktionær i virksomheden Auriga og dens datterselskab Cheminova.

Professor: Ejere har ansvar

Da historien begyndte at rulle, var den umiddelbare reaktion fra forskningsfonden (AUFF), at man bakkede op om Cheminova. Men efter de øvrige storaktionærer ATP og Lønmodtagernes Dyrtdisfond havde været ude med kritik, tilsluttede AUFF sig også kritikken og krævede en redegørelse af sagen.

Men måske burde Aarhus Universitet og AUFF også kigge lidt kritisk på sig selv. Som ejer har man nemlig et stort ansvar for, hvad ens virksomheder render og foretager sig: "Ejere har et stort ansvar, og i forhold til Cheminova, synes jeg, Aarhus Universitet har et

dobbelt ansvar. Dels er de hovedaktionærer, dels er de en organisation med så mange videnkompetencer, at de om nogen må kende til de problemer, der knytter sig til Cheminovas produktion".

Sådan siger **professor Verner Petersen** fra Institut for Ledelse på Handelshøjskolen i Århus, der hører under Aarhus Universitet.

Storaktionærer med forstand på kemi

Professoren mener, at universitetet som ejer bør være på forkant med tingenes udvikling, og ikke blot beklage bagefter, at Cheminova igen har været uartige.

"De er storaktionærer og de har forstand på kemiområdet, så de har alle forudsætninger for at spille en aktiv rolle i forhold til virksomheden."

FORSKERforum har spurgt **Jørgen Andersen**, direktør for Forskningsfonden, hvordan universitetet og forskningsfonden gør deres indflydelse gældende over for Cheminova. Han fortæller, at det sker gennem den indflydelse, man som hovedaktionær har på bestyrelsens sammensætning. Derudover er der dialog efter behov mellem formanden for Aurigas bestyrelse og formanden for AUFF – Aarhus Universitets rektor Lauritz Holm-Nielsen – som FORSKERforum forgæves har søgt at få fat på.

AUs mand i bestyrelsen vil ikke udtale sig

AUs mand i både Forskningsfondens og Cheminovas bestyrelse, kemiprofessor **Karl An-**

ker Jørgensen, fralægger sig imidlertid ansvaret. Han vil ikke betragtes som AUFFs forlængede arm i bestyrelsen og vil heller ikke afrapportere Aurigas' bestyrelsesarbejde over for Forskningsfonden. Han ønsker ikke at udtale sig om bestyrelsens håndtering af Cheminova og den aktuelle sag.

Han opfatter sig som uafhængigt medlem af bestyrelsen, selv om det af Cheminova-bestyrelsens hjemmeside fremgår, at han ikke er uafhængig, men repræsenterer AUs forskningsfond.

Han ønsker heller ikke som kemiprofessor at udtale sig til FORSKERforum om stoffet methyl parathion.

Selskabsekspert: Dialog

Den eneste officielle kontakt, der således eksisterer mellem Århus Universitet og Cheminova, er ad hoc-samtaler mellem rektor Lauritz Holm-Nielsen og Aurigas bestyrelsesformand.

Men der er faktisk mange ting, man som storaktionær kan gøre for at holde ens virksomhed i ørerne, fortæller **Jonas Eder-Hansen**, der er forskningsleder på Copenhagen Business School, Center for Corporate Social Responsibility (CSR).

"I større virksomheder er det meget normalt at man nedsætter et såkaldt CSR-panel, der også har deltagelse fra bestyrelsen, som mødes en gang om måneden og taler om, hvilke risikoområder, der er at holde øje med," siger han, og fortsætter:

Aarhus Universitet og Cheminova

Cheminova ejes af selskabet Auriga Industries, der i 1999 skiftede navn fra Cheminova Holding. Aarhus Universitets Forskningsfond ejers samtlige a-aktier samt 41,6 procent af b-aktierne, hvilket giver fonden en stemmewægt på 83,99 procent. Øvrige storaktionærer er ATP og LD, der ejer henholdsvis 12,63 og 6,46 procent af b-aktierne, dertil kommer et større antal mindre aktionærer.

Sider fra Cheminovas sorte bog:

2008 - Politiken afslører at Cheminova vil forhindre miljøundersøgelse af deres sprøjtegift i Brasilien.

2006 - DR-dokumentaren afslører en forbindelse mellem Cheminovas sprøjtegift og en mangedobling af kræfttilfælde i Punjab - insektmidlet monocrotophos. (ATP og LD reagerer kraftigt, men ikke ÅU.)

1997 - Dokumentarprogrammet 'Made in Denmark' afslører, at Cheminova sælger de meget giftige sprøjtemidler methyl parathion og parathion til Mellemamerika.

1977 - Det opdages, at Cheminovas tidligere grund i Måløv er voldsomt forurenet. I 1989 bliver virksomheden dømt til at betale 11 mio. for oprydningen. Cheminova kommer dog aldrig til at betale, da sagen bliver forældet. I stedet måtte de offentlige myndigheder betale.

1957-62 - Cheminova deponerer giftafald ved Høfde 42 på Harbøre Tange. Senere konstateres der alvorlige giftudslivninger fra depotet, hvilket siden har haft alvorlige miljømæssige konsekvenser for området.

"En anden ting, man ser, er, at store virksomheder har en systematisk dialog med sine interessenter - ejere, medarbejdere, lokalsamfund, miljøorganisationer mv. Det kan være med til at finde en løsning, før problemet vokser sig stort."

Jonas Eder-Hansen efterlyser større proaktivitet fra Forskningsfondens side, og han ser begge eksempler som modeller, der vil kunne sikre Aarhus Universitet større indsigt og indflydelse på Cheminovas ageren.

Forskningsfondens: Vi burde have været bedre informeret

Men Forskningsfondens direktør mener at kritikken rammer ved siden af. Han mener ikke, at der er behov for mere systematisk informering og kontakt med Aurigas ledelse:

"Nej. Vi har en god og løbende kontakt med virksomheden. Vi lægger vægt på at blive informeret, og det bliver vi, selvom vi i den konkrete sag burde have været orienteret bedre og tidligere end tilfældet var. Men selskabets bestyrelse og ledelse har ansvaret og detailkendskabet til den daglige drift" siger Jørgen Andersen.

Han kendte ikke til Brasilien-giften, før den kom op i pressen, udover et hint om, at der ville komme en artikel i Politiken.

Bagefter udsendte fonden en pressemeddelelse. Men den udtrykker kun kritik af Cheminovas pressehåndtering: "Vi har været irriteret over sagen, som kunne være håndteret bedre og behandlet mere skarpt i forhold

til medierne. Men i forhold til sagens faktuelle indhold, har vi ingen problemer," siger Jørgen Andersen.

Forskningsfondens skiftende signaler

Da giftsagen begyndte at rulle i pressen, skiftede Forskningsfondens signaler flere gange. I første omgang udtalte Jørgen Andersen, at man havde fuld tillid til Cheminova (til Altinget.dk). Men da medaktionærerne ATP og LD kom ud med kritik, skiftede Forskningsfondens holdning og udsendte en pressemeddelelse, der udtrykte utilfredshed og krævede en redegørelse fra Cheminova.

"Man skal jo altid tænke sig om. Vi har et stort ansvar i forbindelse med Auriga, som vi jo er bundet til ren fundatsmæssigt, så vi prøver også at fremhæve de positive sider," forklarer Jørgen Andersen og tilføjer, at det ikke forhindrer AUFF i at kritisere Cheminova.

Men både Verner Petersen og Jonas Eder-Hansen genkender et mønster, hvor AUFF nærmest per automatik bakker op om deres guldæg. Eder-Hansen sammenligner med de mere konsekvente reaktioner fra de andre aktionærer:

"ATP og LD har jo en helt anden parathed i forhold til det her. De er vant til at håndtere sådan nogle sager. De har politikker og etiske retningslinjer om deres investeringer - et helt apparat, de kan sætte i gang. Aarhus Universitet er slet ikke på samme måde gearret til at håndtere de nuværende forretnings-

principper, og det er lidt problematisk," siger Jonas Eder Hansen.

Miljøforsker: Cheminova gør det igen og igen

Kritikken af Aarhus Universitets rolle i forhold til Cheminova kommer fra mange kanter. Bo Normander har tidligere kritiseret, at et universitet ejer en kemivirksomhed med så mange miljømæssige problemer i kølvandet. Den aktuelle sag er for ham at se endnu et eksempel.

"Historien gentager sig igen og igen. Cheminova lover bod og bedring, og året efter kommer der en ny sag. Aarhus Universitet vil gerne promovere sig som universitet med fokus på klima og miljø, men det image passer jo ingen steder med et engagement i Cheminova," siger Bo Normander.

Han udtaler sig som privatperson og ikke som forsker ved Danmarks Miljøundersøgelser, der hører under ved Aarhus Universitet. Han mener, at Forskningsfondens svigter sit ansvar gennem sin indflydelse i Aurigas bestyrelse.

"Bestyrelsen har 100 procent ansvar, og den sag i Brasilien bør den kende til fuldt ud. De bør vide, hvad der foregår og agere ud fra det," siger han.

lah

Annus horribilis

Tallene for årets studenter-optag var alarmende: 12 procent færre studerende og på enkelte uddannelser mere end halvering af optaget. Adgangskrav, gymnasiereform og gymnasierne får skylden ...

"Vi er alle fuldstændig ude af den – vi ved ikke, hvad vi skal stille op."

Ordene kommer fra **Lene Schøsler**, viceinstituleder på Institut for Engelsk, Germansk og Romansk på Københavns Universitet. Hendes institut var en af de store tabere. Et franskstudie, der sidste år kunne tage imod 57 studerende, blev i år barberet ned til 26 optagne.

OPTAGSMINUS

Skrækeksempler er der nok af: biologi-uddannelsen i København, der får optaget mere end halveret; de store økonomi-uddannelser i København og Århus, der også går voldsomt tilbage; historie-studiet på SDU, hvor optaget synker fra 90 til 34.

Adgangskrav: Velkvalificerede afvises

Frustrationen over de små hold er til at få øje på, men situationen bliver først rigtig absurd, når institutter med tomme pladser oplever at måtte afvise motiverede og tilsyneladende velkvalificerede ansøgere.

"Det er faktisk mange, vi har måttet afvise, vel at mærke med faget som første-prioritet," fortæller Lene Schøsler, især med henvisning

til studenter, der ikke kan leve op de nye adgangskrav til niveauerne for fremmedsprog.

Det måske mest lysende paradoks i samspillet mellem gymnasiereformen og adgangskravene er studenter med biologi på A-niveau – et valg, der afskar dem fra samtidig at have matematik på A-niveau, hvilket er nødvendigt for at komme inde på ... biologistudiet!

"Dem, der elsker biologi, kan vi ikke optage. Det er et alvorligt karaktermord på biologi-faget, at det skal være så vanskeligt," siger **Lene Lange**, institutleder på KU-Biologisk Institut, som kun får 132 nye biologi-studerende mod 238 året før. På biokemi-studiet var det om muligt værre: 23 i år mod 79 i 2007.

Lene Lange er ikke i tvivl om, at diskrepansen mellem gymnasiereformen og de nye adgangskrav bærer den største del af skylden for nedgangen: "Aldrig har biologi været vigtigere til at løse økologiske problemer, livsstilssygdomme og så videre. Og samtidig laver vi en gymnasiereform, hvor der intet incitament er for at vælge det – du får intet for det i forhold til universitetet," siger hun.

Rektorformand: Adgangskrav et forfejlet eksperiment

Baggrunden for de skærpede adgangskrav til universiteterne var et ønske om et højere basis-niveau hos nye studerende. I dag erkender **Jens Oddershede**, rektor for Syddansk Universitet og formand for Rektorkollegiet, at den nye medicin har lidt for mange bivirkninger: "Vi er i gang med gigantisk eksperiment, hvis resultat jeg er meget usikker på. Stramningen af reglerne var en lotto-kupon, og vi kan ikke spille det her lotto-spil mange år i træk. 12 procent færre studerende – det kan samfundet ikke leve med. Nu skal vi give det her et hovedeftersyn i efteråret, og det indebærer også at slække nogle adgangskrav," siger Jens Oddershede.

Han tror dog stadig på ambitionen om et højere start-niveau hos de studerende. Til gengæld er han skuffet over gymnasierne, som han synes har spillet for lidt med på de nye regler. For eksempel synes han, nogle gymnasier har haft lidt for travlt med at gøre sig til over for eleverne med smarte fagpakker, der ikke tilpasser sig universitetsuddannelsens krav:

"Gymnasierne prøver at promovere sig

selv med fagpakker, der ikke fremmer uddannelsen. For eksempel en pakke med medier og kommunikation, der ikke har to sprog, og således ikke giver adgang til at studere medier,” forklarer Jens Oddershede.

Gymnasiernes ansvar

Oddershede mener også, gymnasierne har et stort ansvar for at rådgive eleverne til at vælge de rigtige fagkombinationer: ”Man kan ikke bebrejde eleverne det her. Vi kan ikke kræve, at 15-årige er i stand til at se, hvad de vil, når de er 25. Men hvis man på ungdomsuddannelserne rådgiver dem ordentligt, og sørger for en ansvarlig planlægning af deres fremtid ...” siger Oddershede.

Men gymnasierne kunne ikke have rådgivet bedre, mener gymnasierektorens formand **Peter Kuhlman**. De nye adgangskrav kom nemlig for sent: ”Vi begyndte at holde orienteringsmøder i januar 2005, og kravene kom i maj. Der var simpelt hen tale om dårlig timing, og om at Undervisningsministeriet og Videnskabsministeriet ikke havde talt ordentligt sammen,” mener Peter Kuhlmann.

Samtidig mener han ikke, gymnasierne kan pålægges hele ansvaret for, hvilke fag eleverne vælger: ”Vi orienterer meget håndfast, men det er eleverne, der sætter krydset, og man kan ikke tvinge det ned i halsen på dem.

Undervisningsministeren vil styre studievalg

”Undervisningsministeren synes, alle burde vælge naturvidenskab og tre fremmedsprog, men det vælger de unge altså ikke. Til gengæld synes han ikke, man kan bruge samfundsfag på højt niveau til noget, men det er det, eleverne vælger,” siger gymnasierektoren, der beklager, at man i universiteternes adgangskrav er så fokuseret på redskabsfag som matematik, fysik, kemi og sprogfag: ”Man skal huske, at gymnasiet er en bred ungdomsuddannelse, der ikke kun uddanner til de videregående uddannelser. Og det skal der holdes fast i, hvis man vil sikre, at alle får en ungdomsuddannelse”.

Både Peter Kuhlmann og Jens Oddershede kommer dog til den konklusion, at hele baggrunden for det lave optag stadig er meget usikker, og da det kun er 20-25 procent af det nye optag af studerende, der er nyudklækkede studenter og således den første årgang under den nye gymnasierreform, er det i hvert fald ikke hele miseren, der kan forklares med mismatch mellem gymnasierreform og adgangskrav.

De ser begge frem til den undersøgelse, som videnskabsminister Helge Sander har bebudet i efteråret.

lah

Timelærere risikerer fyring

Det lavere studenteroptag betyder lavere bevillinger og fyring af timelærere – og det er ikke bare timelærernes personlige problem, men også universiteternes

De færreste tør sætte kroner, øre og stillinger på de konsekvenser, det får, når universiteterne pludselig må se studenteroptaget rase ned med mere end ti procent. Usikkerhed og manglende overblik er de fremherskende reaktioner, som møder FORSKERforum på de institutter, der for nogens vedkommende skal starte en uddannelsesårgang med mindre end halvdelen af de studerende, de fik ind sidste år.

Alle håber, at dette katastrofe-år er et engangstilfælde, og at der således ikke er grund til skære ned blandt det faste personale. Men visse besparelser er ikke til at komme uden om; færre studerende kræver færre undervisere, og så må de eksterne timelærere holde for:

”Vi har engageret folk til et antal kurser, som der har vist sig ikke at være grundlag for at holde. Så det kommer til at gå ud over de løst ansatte,” fortæller **Lene Schøler**, der er viceleder på Institut for engelsk, germansk og romanske sprog på KU.

Besparelser på deltidslærerne

Fransk-studiet med et foreløbigt optag på 26 studerende er blevet mere end halveret.

Samme melding lyder fra **Jesper Carlsen**, leder af Institut for historie på SDU. Han oplevede også at historie-studiet fik mere end halveret sit optag, og han anslår at det lave optag vil betyde 5 millioner kroner mindre på budgettet for SDUs samfundsvidenskabelige fakultet.

”At historiefaget får færre studerende vil ikke afspejle sig direkte i lærerstaben, fordi folk underviser på forskellige uddannelser. Til gengæld henter man besparelser på deltidslærer-kontoen,” siger han, og henviser i øvrigt til driftsbesparelser som der, de manglende indtægter skal hentes.

Nogle timelærere siger farvel

Blandt timelærerne har man da også for længst læst skriften på væggen: ”Det er os, der skal stå for skud. Færre studerende betyder færre hold for os,” siger **Iben Sønderup**, der er formand for Timelærerforeningen ved Århus Universitet. Hun er selv blevet frataget et undervisningshold på grund af sommerens lave optag. For Sønderup betyder det et minus på 20 timer og en indtægtsstab på godt 4000 kr månedligt.

Og dette konjunkturudsving kan blive dødsstødet for mange af universiteternes løstansatte undervisere, forudser Iben Sønderup: ”Jeg tror helt sikkert, det her vil presse nogle timelærere helt ud af branchen. De nye dagpengeregler har i forvejen gjort det sværere at være at undervise på deltid, og når der så også er mindre arbejde at få, så har folk simpelthen ikke råd,” siger hun.

Timelærerne står altså til at blive universiteternes økonomiske buffer i forhold til sommerens lave optag. Men Iben Sønderup advarer mod, at man lader for mange timelærere forsvinde. Det vil nemlig ramme universiteterne som en boomerang i form af mangel på undervisere: ”Jeg tror, det bliver et stort problem allerede nu, men større til foråret og endnu værre til sommer,” siger Sønderup.

Hun opfordrer institutledelserne til at imødegå problemet ved at tænke i andre baner, for eksempel i højere grad at fastansætte undervisere i stillinger som studieelektorer og studieadjunkter. Og fra statens side skal gives timelærere bedre vilkår ved at lempe på 780 timers-loftet.

lah

Bertel Haarder og Helge Sander blev hurtigt enige om, at der ikke var grund til bekymring, da oppositionen havde kaldt dem til samråd om universiteternes lave optag af studerende.

'Passiv videnskabsminister

Helge Sander og Bertel Haarder manede til ro og besindighed omkring optagsfaldet. Og det irriterede oppositionen på åbent samråd i Folketingets Videnskabsudvalg

En ung mand - Mathias Pedersen Smidt – blev ufrivilligt det store tema, da videnskabsminister Helge Sander og Undervisningsminister Bertel Haarder var kaldt i åbent samråd om det lave optag på universiteterne. Unge Smidt blev denne sommers eksempel på et absurd sammenfald af adgangskrav, da han blev nægtet optagelse på musikvidenskab på Aarhus Universitet, fordi han kun havde haft sit andetsprog japansk i to år, og ikke tre.

OPTAGSMINUS

Efterfølgende skrev Helge Sander i Jyllands-Posten, at universiteterne kan dispensere fra et sådant adgangskrav, men da Aarhus Universitet henvendte sig til ministerens embedsmænd for at få det bekræftet, var beskeden den stik modsatte: Ingen dispensation til Mathias Pedersen Smidt og lignende sager.

Igen og igen nægtede Sander

Forvirringen var komplet, og den kom oveni den frustration, universiteterne i forvejen følte over at skulle afvise ellers kvalificerede an-

søgere til tomme studiepladser.

I et minister-samråd – som FORSKERforums reporter overværende – blev sagen om den ulykkelige Mathias Pedersen Smidt nærmest symbolsk for den ligegyldighed, oppositionen føler, at Helge Sander viser over for hele problematikken omkring optaget og de indviklede adgangskrav.

Igen og igen blev eksemplet hevet på bordet af videnskabs-udvalgets oppositionspolitikere. Især **Kirsten Brosbøl (S)** var vedholdende: *Kan den studerende få dispensation – er det ministerens eller embedsmændenes fortolkning, der gælder?*

Og igen og igen nægtede Helge Sander,

Michael søgte ind på portugisisk sidste år, men kom ikke ind på grund af adgangsbegrænsningen. I år er der ingen adgangsbegrænsning, men til gengæld er kravene for niveauet i engelsk skærpet fra B til A. Da Michael kun har engelsk på B-niveau, kan han stadig ikke få lov at læse portugisisk. (Fiktivt navn)

at han skulle have sagt noget, der stred mod hans eget ministeriums udmeldinger, og så skød han i øvrigt spørgsmålet fra sig med en henvisning til, at afgørelsen ligger hos det enkelte universitet, men at retningslinjerne står klart og tydeligt i Adgangsbekendtgørelsen.

”Jeg har forstået, at den unge mand fra Århus er meget dygtig til at spille musik. Men så var det vel i virkeligheden konservatoriet, han burde have søgt ind på,” tilføjede ministeren på et tidspunkt.

Caroline er 23 år, og efter nogle års overvejelse besluttede hun sig i år for at læse historie. Da hun er matematiker efter den gamle ordning, er hendes andet sprogfag spansk på C-niveau, og det diskvalificerer hende fra historiefaget. Da hun bliver opmærksom på problemet, er det for sent at tage suppleringskurset, og det 'turbo-kursus' der løber over sommeren, kan hun ikke bruge, da kurset ifølge studievejledningen skal være taget inden tilmeldingsfristen 5. juli. (Fiktivt navn)

Oppositionen: Sander bagatelliserer

Den bemærkning fik straks oppositionen op af stolene, og bedre blev det ikke, da Sander igen forsøgte at nedtone sagens alvor: "I sidder en hel stribe kritikere der ovre på fløjen, og alligevel er det samme eksempel, der kommer op hele tiden. Det siger da vist lige om problemets omfang," sagde han.

De ord var en rød klud for oppositionen, der udover Brosbøl var repræsenteret af **Christine Antorini (S)**, **Johanne Schmidt-Nielsen (Enh.)**, **Jonas Dahl (SF)** samt **Nanna Westerby (SF)**, der havde indkaldt til samrådet.

"Vi har fået masser af eksempler på absurde adgangskrav, og jeg videregiver dem gerne, hvis ministeren er interesseret," kom det fra Kirsten Brosbøl.

Når der blev tærsket så meget langhalm på ministerens lidt forhastede udmelding om dispensationsreglerne, så var det også udtryk for den generelle irritation, som oppositionspolitikere følte over for det, de så som en tendens hos Helge Sanders til at forklejne problemet.

Arrogant svar

"Jeg bliver helt sikkert provokeret, når ministeren affærdiger problemet med det lave optag som en enlig svale. Og det er arrogant, når han begynder at argumentere med antallet af eksempler, vi kan fremvise," forklarede **Nanna Westerby (SF)** bagefter i korridoren.

De første udsagn fra både Helge Sander og undervisningsminister Bertel Haarder var netop, at nu skal man besinde sig. I år er det første med de strammere adgangskrav, og det første med studenter fra den nye gymnasie-reform. Og dertil kommer en situation med et arbejdsmarked, der skriger på arbejdskraft. Alt i alt faktorer, der gør dette års optag særligt udsat.

Endelig, sagde Helge Sander, er de skærpede krav et værktøj til at gøre de studerende

En samlet opposition ville se en mere aktiv videnskabsminister i forhold til årets optag. Fra venstre Kirsten Brosbøl (S), Christine Antorini (S), Johanne Schmidt-Nielsen (Enh.), bag hende Nanna Westerby (SFs uddannelsesordfører).

mere kvalificerede ved studiestart, således at flere gennemfører uddannelsen. På den måde vil de lavere optag måske vise sig at være et langt mindre problem i sidste ende.

"Du glemmer, at adgangskravene handler om at højne kvaliteten, og jeg synes SF løber fra kvaliteten," sagde Helge Sander henvendt til Nanna Westerby.

Sander: Lavere optag giver dygtigere studerende

Og her kom videnskabsministeren ind på kernen i den uenighed, der får oppositionen til at rette skytset mod regeringen og de strammere krav. Der er nemlig ikke enighed om *præmissen* om, at de skrappe krav sikrer dygtigere og mere gennemførelsessikre studerende.

"Regeringen tror, strammere krav gør, at flere studerende vil gennemføre studierne. I Socialdemokraterne har vi en anden tilgang, nemlig færre adgangskrav, men til gengæld mere meningsfulde og eventuelt vejledende adgangskrav, suppleret med optagelsessamtaler," fortalte Kirsten Brosbøl.

Konkret kom der kun én ting ud af samrådet. Ministeren lovede en undersøgelse af faktorerne bag det lave optag, Han erklærede

sig også villig til at diskutere en finjustering af adgangskravene. Eventuelt kunne man også kigge på gymnasie-reformen.

"Men der bliver kun tale om justeringer, grundformen holder vi fast i," fastslog Helge Sander.

Nanna Westerby hilste undersøgelsen velkommen, men hun ville også gerne have ministeren til at forholde sig til, hvad det lave optage kommer til at betyde for universiteternes økonomi, og om Sander var villig til at kompensere for de lavere taxameter-tilskud?

De økonomiske konsekvenser mente Sander imidlertid ikke, han kunne sige noget om, og spørgsmålet om kompensation undlod han at besvare, hvilket Westerby naturligvis ikke var tilfreds med.

"Det er noget sludder, at det ikke vil få konsekvenser, men ingen vil forholde sig til økonomien. Jeg mener bestemt, Ministeren må overveje at kompensere for de lavere taxameter-tilskud, for at sikre kvaliteten," konstaterede Nanna Westerby efter samrådet – hvor bolden altså blev sparket til hjørne, så embedsmændene kunne gå i gang med deres regneark.

lah

Katrine er student fra 2006. Hun tog vægtede – som Bertel Haarder anbefaler – de naturfaglige højniveau-fag og fik et snit på 9,0. I år søgte hun ind på teatervidenskab, men kunne ikke optages, da hendes andetsprog spansk kun var på C-niveau. For at kvalificere sig til næste års optag, vil hun nu opgradere sit spansk til A-niveau. Men alle kurser er overbooket, og hun kan kun tilbydes at komme på ventelister. Dermed er det usikkert, om hun kan søge igen til næste års optag.

(Fiktivt navn)

Niels blev HF-student i sommeren 2006, og vil gerne læse dansk på Københavns Universitet. Han kan imidlertid ikke optages, da hans andet fremmedsprog fransk skal være på B-niveau, men kun er på C. Da opsuppleringen kun gennemføres i helårige kurser, vil der gå halvandet år, før Niels kan søge ind på dansk-studiet.

(Fiktivt navn)

Bettina er student fra htx i engelsk, kultur og medier, og fik en flot eksamen med 10 i snit. Nu vil hun gerne tage en bachelor i international erhvervs-kommunikation og medier. Hendes ansøgning bliver imidlertid afvist, da hun ikke har to fremmedsprog. I år vil hun så læse fransk eller spansk for at kvalificere sig, men hun undrer sig over, hvorfor hun diskvalificeres for at mangle et sprog, der alligevel ikke indgår i uddannelsen.

(Fiktivt navn)

Kirsten Brosbøl (S) diskuterede universitetslov m.m. i et panel, som også bestod af Hans Schmidt-Nielsen (frmd. for DMS studenter) og Jeppe Trolle (medlem af de Radikales uddannelsesudvalg, udenfor foto)

Drop

Over 5000 har s
for

Som forligsparti på universitetsreformen er Socialdemokraterne en aktiv medspiller i udformningen af dansk universitetspolitik. Således har Socialdemokraterne også en afgørende rolle i at skabe forbedringer af universitets- og forskningspolitikken, når vi skal evaluere universitetsloven i 2009 og forhandle om fordelingen af globaliseringsreserven til efteråret. Vi har tænkt os at bruge den indflydelse, som rollen som forligspart giver os, til fulde. Og der er nok at tage fat på.

ESSAY: HVOR ER S'

Store forandringer kræver grundig evaluering: Det er sjældent, at ændringer i kultur og organisationer møder virkeligheden smertefrit. Og universitetsloven er ingen undtagelse med ny ledelsesstruktur og bestyrelser, hvor flertallet af medlemmerne ikke kommer fra universiteterne selv. Dertil kommer universitetsfusionerne, som ligeledes har medført store forandringer.

På den baggrund er det også helt på sin plads, at vi til næste år evaluerer universitetsloven og fusionerne. Alt afhængig af, hvad evalueringen viser, er Socialdemokraterne også parate til en egentlig lovrevision. Ellers ville evalueringen jo være omsonst.

Det er afgørende for Socialdemokraterne, at evalueringen bliver uafhængig og grundig. Evalueringen skal se på, hvor langt man er nået med opfyldelsen af formålene med universitetssammenlægningerne samt medarbejdernes og de studerendes medbestemmelse på universiteterne, den frie akademiske debat og forskningsfriheden under den nuværende universitetslov.

Samtidig ønsker Socialdemokraterne en egentlig **regelsanering** på hele universitetsområdet. For sagen er, at ministeren på flere punkter har gradbøjet intentionerne i loven. Ikke mindst når det gælder decentralisering og regelforenklning på universitetsområdet. Lovens ord er ikke til at misforstå: "Styrket ledelse skal kombineres med øget frihed fra central statslig styring" og "en række af de centralt fastsatte regler, der begrænser universiteternes muligheder for at træffe strategiske beslutninger og fastlægge fokuserede handlingsplaner, skal ophæves".

De nye universitetsbestyrelser har imidlertid langt fra modtaget den nødvendige tillid fra regeringens side. Socialdemokraterne har løbende kritiseret regeringen for dette, f.eks. i forbindelse med den ideologiske og centralistiske beslutning om at afskaffe gruppeek-

S: Mulighed for lovrevision

"Universitetsloven skal evalueres næste år. Det er uheldigt, når Videnskabsministeriets universitetsdirektør har været ude at sige, at der bare er lagt op til 'et eftersyn', for selvfølgelig skal muligheden for 'revision' stå åben. Det er derfor vigtigt, hvordan kommissoriet for evalueringen kommer til at se ud, så der ikke bare lægges op til 'et eftersyn', uden at dette efterfølgende kan bidrage til ændringer af universitetsloven. Det er også vigtigt, at evalueringen foretages af en uafhængig instans og her er OECD ikke den bedste løsning".

Socialdemokraternes forskningsordfører Kirsten Brosbøl gav løfte om, at S' vil påvirke såvel kommissorium og udpegning af evaluator, når partiet i de kommende måneder skal forhandle med videnskabsminister Sander.

"Men som udgangspunkt så hører vi med i forligskredsen omkring universitetsloven. Vi bliver i forliget med Regeringen og bruger den indflydelse, det giver at være en del af forligskredsen".

Hvornår siger S fra?

Brosbøls bemærkninger faldt på DMS universitetslærerbestyrelses sommermøde, hvor hun var indbudt til at holde oplæg under overskriften "Revision af universitetsloven".

Hun blev spurgt, hvorfor Socialdemokraterne fortsat bakker op om universitetsloven, når partiet beklager sig over, at Videnskabsministeren bruger loven til at detailstyre og centralisere i stedet for at give friere rammer?

"Socialdemokraterne er grundlæggende enig i, at systemet skulle moderniseres og effektiviseres. Derfor står vi bag Universitetsloven sammen med Regeringen. Men den kommende evaluering skal give mulighed for, at loven justeres. Det skal fx bemærkes, at Socialdemokraterne ved lovforberedelsen i 2003 faktisk forsøgte at få igennem, at hvert enkelt universitet selv måtte bestem-

me, om institutledere skulle vælges eller udpeges. Men Regeringen fik altså indføjet den enstrengede struktur med udpegning", forklarede hun.

Men S beklager sig over, at minister Sander bruger loven til at detailstyre og centralisere, men bliver alligevel i forligskredsen? Hvorfor brugte S ikke kontroversen om afskaffelse gruppeeksamen – som Regeringen tvang igennem under store protester – til at forlade forligskredsen?

"Vi protesterede altså voldsomt mod afskaffelsen. Men afskaffelsen skete altså pr. bekendtgørelse – det var ikke forligsstof! Men selvfølgelig er der en grænse for, hvad vi vil være med til – uden at vi har afklaret, hvad der er partiets smertegrænse og GÅ-punkter. Som sagt: Vi er med i forligskredsen, med den indflydelse, det giver", svarede hun.

Rad: Klip den enstrengede struktur over

Formanden for Folketingets Videnskabsudvalg, Marianne Jelved, havde meldt afbud som oplægsholder. I stedet optrådte Jeppe Trolle (medlem af de Radikales uddannelsesudvalg) som mente, at det var vigtigt i en revision, at den enstrengede topledelses-streng klippes over:

"Den hierarkiske styringsstruktur betyder, at indsigten og ressourcerne hos dem nedefra ikke kommer i spil. Nu kan dårlige beslutninger sive ned igennem systemet uden modsigelse. Groft sagt risikerer systemet at få nogle idioter som ledere, uden at der er mulighed for at slippe af med dem. Men hvor skal kæden klippes over? Det kunne ske ved at genetablere det interne flertal i bestyrelsen ved at sætte to ekstra 'interne' ind. Det kunne ske ved at give Akademisk Råd reelle beføjelser, så Rektor ikke bare kan nøjes med 'at orientere', når han har lyst. Det kunne også ske ved at institutlederne vælges".

jø

forestillingen om pølsefabrikker

skrevet under på en protest mod den nuværende universitetslov. Her giver Socialdemokraternes skningsordfører KIRSTEN BROSBØL sit svar på underskrifts-indsamlingens fem krav

samen, som vi er dybt uenige i. Derfor vil det være et entydigt krav fra Socialdemokraterne i forbindelse med evalueringen af universitetsloven, at ministeren lever op til lovens ord om øget frihed fra central styring.

Brug udviklingskontrakterne. Hvor regeringen fortsætter den rigide cirkulærestyring af universiteterne, mener socialdemokraterne, at Danmark skal tage et helt nyt og større skridt i forskningspolitikken.

Vi skal droppe forestillingen om, at universiteterne er pølsefabrikker, der producerer den samme vare, alt efter hvad vi putter ind i maskinen. Universiteter er forskellige og har forskellige styrkepositioner og udfordringer. Det er en styrke, at vi i et lille land som Danmark har en mangfoldig universitetskultur. Den skal vi værne om ved at anerkende de forskellige institutioners styrker og forskelligheder.

Derfor mener Socialdemokraterne, at **udviklingskontrakterne** bør spille en langt mere central rolle i universiteternes målstyring. Udviklingskontrakterne er det helt rigtige værktøj til at sikre en styring med respekt for universiteternes forskellighed. Det kræver en moderne ledelsesform, hvor ministeriet ikke blander sig i, hvordan universiteterne udfører opgaven, men belønner universiteterne for målopfyldelsen.

Vi skal stille krav til universiteterne på en måde, så det ikke pålægges dem unødigt bureaukrati, og så det fremmer samarbejde mellem universiteterne i stedet for at spille dem ud mod hinanden. Det er i konkurrencen med udlandet, at det samlede danske uddannelsessystem skal stå stærkere. Det gør vi bedst ved at udvikle universiteternes styrkepositioner og deres indbyrdes samarbejde, ikke ved at ensrette dem.

Debatten om universitetspolitikken intensiveres naturligvis i takt med, at vi nærmer os evalueringen i 2009. Mange ønsker heldigvis at bidrage med deres erfaringer med universitetsreformen. Det hilser jeg meget velkomment. Ikke mindst den **underskriftsindsamling**, som en gruppe universitetsansatte har taget initiativ til, med fem specifikke "krav" til ændring af universitetsloven.

For det første opfordrer erklæringen til en **skærpet lov mod brugerbetaling**. Det er hjerteblod for Socialdemokraterne, at vi ikke går på kompromis med gratisprincippet, som er helt afgørende for, at vi kan rekruttere studerende fra alle samfundslag. Ikke mindst har den aktuelle Erasmus Mundus sag, hvor stu-

derende er blevet opkrævet ulovlig brugerbetaling, med al tydelighed vist, at der er behov for en skærpet lov imod brugerbetaling. Derfor har vi også arbejdet for en sådan skærpelse af lovgivningen, og vi var medunderskriver på en beretning om gratisprincippet i Folketingets Videnskabsudvalg i foråret 2008. Jeg mener, det er helt relevant at få præciseret gratisprincippet i forbindelse med evalueringen af universitetsloven.

For det andet ønsker erklæringen "reel magt over universitets anligger til demokratisk valgte organer med repræsentation fra alle grupper af ansatte og studerende". Socialdemokraterne ønsker **ikke at ændre fundamentalt på den ledelsesstruktur**, som blev gennemført med universitetsreformen i 2003, med bestyrelser med eksternt flertal.

Vi er parate til at se på, om der er behov for ændringer på institutniveau, hvor vores oprindelige ønske var, at der skulle være valgfrihed mht. om institutlederen skal ansættes eller vælges. Vi ønsker endvidere at styrke de akademiske råd, som skal have mere indflydelse på beslutninger om akademiske forhold. Principperne om selvstyre og akademisk frihed er bærende i den universitetslov, vi vedtog i 2003, og de skal håndhæves bedre

Kirsten Brosbøl

Men vi er parate til at se på, om der er behov for ændringer på institutniveau, hvor vores oprindelige ønske var, at der skulle være valgfrihed mht. om institutlederen skal ansættes eller vælges. Vi ønsker endvidere at styrke de akademiske råd, som skal have mere indflydelse på beslutninger om akademiske forhold. Principperne om selvstyre og akademisk frihed er bærende i den universitetslov, vi vedtog i 2003, og de skal håndhæves bedre.

For det tredje sætter erklæringen fokus på **forskningsfriheden**. Debatten har givet indtryk af, at mange oplever en begrænsning i forskningsfriheden som følge af universitetsreformen. Det har ikke været hensigten, så Socialdemokraterne er meget optagede af, at universitetsreformens konsekvenser for forskningsfriheden bliver grundigt belyst, og hvis der er behov for det, er vi parate til at præcisere forskningsfriheden yderligere i loven. Der bør ikke være noget modsætningsforhold mellem forskningsfrihed og en stærk ledelse, som udstikker nogle strategiske retninger, men det kræver, at der er ressourcer – det hænger sammen med det næste punkt.

For det fjerde kræver erklæringen ressourcer til **fri forskning uden indblanding** fra fonde, virksomheder og politikere. Jeg er helt enig. Frie midler er en forudsætning for, at forskningsfriheden reelt kan udøves. Socialdemokraterne vil fortsat kæmpe for, at 60 % af de samlede forskningsbevillinger fordeles som basismidler, som universiteterne selv råder over. Vi ønsker en gennemskuelig og enkel model til fordeling af universiteternes basismidler i stedet for endnu et indviklet styringsinstrument, som kun vil skærpe konkurrencen og bureaukratiet. Der er behov for en analyse af, hvor mange frie midler som universiteterne reelt har i dag. Socialdemokraterne er optagede af, at de mange midler, der i disse år tilføres forskningsområdet, også kommer de ansatte og studerende til gode i form af flere frie midler til forskning og mere kvalitet i undervisningen.

Endelig ønsker erklæringens underskrivere at sikre **den forskningsbaserede undervisning** og friheden til at udbyde uddannelser inden for alle emner. Jeg er helt enig. Forskningsbaseret undervisning er afgørende for kvaliteten for både studerende og ansatte. Socialdemokraterne ønsker at nedskæringerne i uddannelsesstatemetrene stopper, og at vi får sat fokus på kvaliteten i undervisningen i takt med, at flere unge – ifølge målsætningen – skal have en videregående uddannelse.

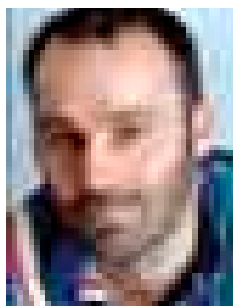
Konstruktiv debat er velkommen!

Mange har allerede skrevet under på de fem punkter, og som det fremgår, er Socialdemokraterne med et langt stykke af vejen. Men selvom der kan være behov for en revision på nogle punkter, er der mig bekendt heller ikke mange, der ønsker en tilbagevenden til den tidligere styreform på universiteterne.

Metoden til at sikre de bedste rammer for forskningen kombinerer en professionel ledelse på universiteterne med traditioner som medindflydelse, det frie initiativ, åndsfrihed og ejerskab over forskningen. Universiteternes ledelser skal være denne opgave voksen og have reel mulighed for at påtage sig det ansvar.

Socialdemokraterne vil frem til evalueringen søge en dialog med universiteter, ansatte og studerende for at samle konkrete erfaringer med reformen. Jeg vil opfordre alle til at sende deres bidrag til os og ser frem til en konstruktiv debat om universiteternes fremtid.

'Musik er arbejde – ikke hobby

Morten Hjelt, underviser som undervisningsassistent i musik og retorik. Og er fung. fmd. for Klubben af Deltidsansatte ved KU, som arbejder på at forbedre de deltidsansattes vilkår

VOX-POP

Hvad laver du lige nu, onsdag kl. 10.25?

"Jeg har lige overstået dagens meditation, chi-gong – en slags kinesisk skyggeboksning. Det er sundhedsopbyggende både fysisk og mentalt, til at opbygge styrke til at klare tilværelsens krav. Det gør mig roligere og mere fokuseret. Og min astma, som jeg har haft siden barnsben, forsvandt for halvandet år siden, da jeg begyndte på chi-gong.

Hvor tænker du bedst?

"Ude i Rude skov i Holte, siddende ved Løje Sø, fordi der er roligt og trækrøner der lukker sig over hovedet på én. Det er meget fredfyldt. Det giver ro i det almindelige tankemylder.

Der jeg tænker bedst intellektuelt er nok, mens jeg skriver. Når grundideen er på plads, så har sproget sin egen logik og teksten skriver sig selv. Og nogle gange bliver jeg overrasket over resultatet, fordi teksten bliver meget bedre end jeg havde tænkt den indledningsvist. Nogle pointer kommer til at stå meget mere præcist. Og skriveprocessen er vel at mærke meget kort – nogle gange en times tid – fordi grundideen allerede er der.

Hvilke fagbøger har betydet mest for dig?

"Partituret til 'Don Juan', fordi det er verdens bedste opera. Guddommelig musik og så fungerer den dramatisk set utrolig godt. Selv om jeg har hørt den 10.000 gange, så er den uopslidelig. Den vil stadig være fantastisk om 200 år.

At jeg vælger et partitur i stedet for en bog skyldes, at det jo stadig er en faglig tekst. I partituret ligger en struktur, der er krystalisk. Det er musik og intellektuelt så konsistent, samtidig med det er så smukt.

Er der nogle tabuer indenfor dit fagområde?

"Indenfor KU-musikvidenskab-miljø, nej. Det er faktisk et enestående miljø med en faggruppe, hvor der er en fantastisk loyalitet på trods af faglige uenigheder. Der er plads til at folk har de mest besynderlige meninger, uden at man river hovedet af hinanden eller bliver uvenner. Det skyldes miljøets historie: Da jeg fik min første deltidsansættelse, kom en af de ældre medarbejdere og sagde: 'Du skal vide, at her i miljøet er vi loyale overfor hinanden, selv om nogle er fagligt uenige'. Og det er der faktisk konsensus om, hvilket giver et unikt miljø, som mange af de andre fagmiljøer på KU misunder os.

Hvad kræver det at blive god på dit fagområde?

"Musikalitet og et skarpt analytisk øre. Det er vigtigt at have god evne til at høre funktionelt: Når man fx underviser i sang, så handler det ikke bare om æstetik men også om funktion. Man skal have sans for, hvorfor noget fungerer godt eller skidt. Og hvad angår formidling og undervisning, som betyder alt på vores fagområde, så skal man have evnen til at omsætte noget klangligt i sprog.

Hvordan og hvor slapper du bedst af?

"Ved at lave havearbejde, passe mine planter eller ved at bade i Løje Sø.

Har du nogle hobbyer?

"Haven og madlavning og så rejser vi meget gerne til eksotiske steder. Musikken er ikke min hobby, Vorherrebearnes. Det er mit arbejde. Når jeg derfor kommer hjem, så hører jeg stilhed. Hør bare, du kan ikke høre en radio i baggrunden. Musik er mit erhverv, som jeg får penge for, og så synger man ikke i sin fritid. Jeg kan ikke have den samme hobby som mit erhverv, for så får livet for få facetter.

Hvad ville du gøre, hvis du blev Videnskabsminister?

"Nu skal jeg jo sige noget klogt politisk og det er, at jeg hurtigst muligt ville lukke for det skamløse misbrug af de deltidsansatte lærere ved at alle undervisere kommer ind under overenskomster.

Og skal jeg være lidt kontroversiel, så vil jeg slagte den hellige ko med 'forskningsbaseret undervisning'. Musikfaget er jo i høj grad et praktisk fag med sang og spil, så på sådanne fagområder burde det 'forskningsbaserede' tilsvares af noget, som kunne hedde 'pædagogisk udviklingsarbejde og formidling

Du skulle bare vide, hvornår mistænkeliggørelser fra

Jeg havde d. 2. juli en kronik i Politiken, hvori jeg beskrev min tilværelse som undervisningsassistent på 16. år ved KUA og modtager af supplerende dagpenge. Jeg har siden erfaret, at mange af mine fastansatte kolleger faktisk dårligt aner, hvor rædsomme forhold deres deltids-kolleger lever under.

DELTIDSANSAT

Den begivenhed, der slog hovedet på søm for mig, var, da jeg søndag d. 15. juni var syg og derfor glemte at gå ind på Jobnet og klikke på den lille knap, hvor man som dagpengemodtager mindst hver 7. dag skal demonstrere, at man står til rådighed for arbejdsmarkedet. Jeg kom i tanke om det allerede dagen efter, men modtog alligevel et trusselsbrev fra Jobcenter om, at jeg meget let kunne miste mine supplerende dagpenge, når jeg sådan går og er glemsom.

Knap en måned tidligere havde jeg haft en anden sjov oplevelse med den lille knap, der i min bevidsthed hedder *chikaneknappen*: Det var lørdag d. 26. april, og jeg gik ind på Jobnet for at opfylde min forpligtelse. Det vil sige, jeg prøvede på at komme til at opfylde min forpligtelse, for det lykkedes aldrig, og jeg troede selvfølgelig straks, at det måtte være mig selv eller min computer, den var gal med. Vupti, mandag morgen modtog jeg en automatisk genereret påmindelse fra Jobcenter, selv om jeg allerede om søndagen d. 27. havde haft held til at komme ind på Jobnet og klikke på knappen.

Jeg blev både vred og fortvivlet, fordi jeg jo faktisk havde gjort, hvad jeg kunne for at komme til knappen, så jeg skrev en email til Jobcenter og bad om at få påmindelsen trukket tilbage. 14. maj modtog jeg imidlertid en email fra Jobnet, hvori man indrømmede, at der i en periode i week-enden ganske rigtigt ikke havde været adgang til hjemmesiden, og at min påmindelse derfor ville blive annulleret. Jeg var selvsagt udmærket tilfreds med at få min påmindelse annulleret, men det ændrer ikke på, at mine nerver var temmelig tyndslidte over først ikke at kunne komme ind på hjemmesiden og dernæst modtage min påmindelse fra Jobcenter. Sjovt nok vænner man sig aldrig rigtig til at modtage den slags breve. Man bliver tværtimod gradvis mere og mere tyndslidt og nervøs.

For en ideologisk synsvinkel kan det forekomme paradoksalt, at en borgerlig-liberal regering har skabt et kaffekontrolmareridt af sådanne dimensioner. Det er jo i forvejen sådan, at man som dagpengemodtager hvert andet øjeblik skal til møder hos henholdsvis sin A-kasse og sin

”Kære fastansatte kollega

ad vi deltidsansatte udsættes for: Som registreret arbejdsløse udsættes vi for alle mulige chikanerier og et system, som samtidig udnytter os, skriver MORTEN HJELT, fungerende. fmd. for KUAs deltidsansatte

så kaldte anden aktør, hvor man gang på gang demonstrerer, at man er en dydig dagpenge-modtager, der pænt ansøger om minimum 4 opslåede fuldtidsstillinger pr. uge og på enhver tænkelig måde står til rådighed for arbejdsmarkedet. På den baggrund kan jeg simpelthen ikke begribe, hvad Claus Hjort Frederiksen vil opnå med den der formalistiske lille knap på Jobnet. Den dokumenterer kun, at man som dagpengemodtager kan huske at trykke på en knap én gang om ugen – hvilket man vel uden større vanskelighed kunne gøre selv fra en computer i udlandet – og siger med andre ord intet om, i hvilket omfang man reelt står til rådighed for arbejdsmarkedet.

Onde tunger vil vide, at de mange kontrolforanstaltninger, herunder chikaneknappen, primært har til formål at stresser dagpengemodtagerne så meget, at de frivilligt forlader dagpengesystemet ...

Onde tunger vil vide, at de mange kontrolforanstaltninger, herunder chikaneknappen, primært har til formål at stresser dagpengemodtagerne så meget, at de frivilligt forlader dagpengesystemet for at hutle sig igennem på egen hånd. Jeg tror desværre, man må konstatere, at det i så fald virker efter hensigten: Jeg kender personligt mange deltidsansatte, der frivilligt har forladt dagpengesystemet, ikke fordi de har fået andet eller mere arbejde, men blot fordi de ikke har nerver til flere frugtesløse ansøgninger med tilhørende afslag, flere møder og flere knapper.

Jeg synes vitterligt, at det er fuldstændig rimeligt, at man skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet for sine supplerende dagpenge, men jeg synes i allerhøjeste grad også, det er grotesk at påstå, som Claus Hjort Frederiksen har gjort, at man skulle kunne have en ganske bekvem tilværelse på supplerende dagpenge. Hvor bekvemt er det i grunden at have en samlet årsindtægt på noget under kr. 200.000? Hvor bekvemt er det ikke at være herre over sin egen tid, men konstant at skulle stå til rådighed for mere eller mindre idiotiske møder og kontrolforanstaltninger? Hvor bekvemt er det at skulle bruge tid på at forfatte og afsende 4 ugentlige ansøgninger til jobs, som man alligevel ikke har en jordisk chance for at få?

Jeg opfordrede dernæst Claus Hjort Frederiksen til at kontakte Videnskabsministeren, der som bekendt ikke er belastet af en akademisk baggrund, og bringe ham til at indse, at det ikke nytter noget, at han på den ene side i vidt omfang får den udbudte un-

dervisning på rigets universiteter dækket af deltidsansatte som mig samtidig med, at han selv på den anden side kommer efter os med stramninger på dagpengeområdet, fordi vi tager imod de usle stillinger, som staten selv tilbyder os? Kunne han måske få ham til at fatte, at verden ikke lader sig narre af hans skingre udmeldinger om universiteter i verdensklasse, når Københavns Universitet på en international rangliste bare i løbet af det sidste år er raslet ned fra en placering som nr. 54 til nr. 93 i verden? Kunne han få ham til at begribe, at kvalitet koster penge, og at man på universiteterne ligesom i resten af verden kun kan forvente at få den kvalitet, man er villig til at betale for? Kunne han få ham til at indse det både uansvarlige og urimelige i at udnytte højt kvalificerede mennesker som timelærere et helt arbejdsliv, når der rigeligt er timer nok til, at man kunne oprette regulære, overenskomstdækkede fuldtidsstillinger til mange af dem?

Hvor bekvemt er det i grunden at have en samlet årsindtægt på noget under kr. 200.000?

Jeg har desværre aldrig skrevet ph.d.-afhandling, og det betyder, at jeg nu ikke kan komme i betragtning til en ordinær fuldtidsstilling med forskningsret og -pligt. Jeg har til gengæld 16 års undervisnings erfaring som lærer ved Musikvidenskabeligt Institut, hvor mine studerende ved dette års sommerekamen havde et gennemsnit på over 10,4. Det er højt, skulle jeg hilse at sige! Jeg er med andre ord god til mit arbejde og bidrager dermed til, at vore studerende trods de evindelige nedskæringer forlader universitetet med et minimum af kunnen. Burde det ikke snarere udløse respekt og fastansættelse end mistænkeliggørelse og klapjagt?

Desværre er der for de deltidsansatte generelt ikke megen støtte at hente hos deres fastansatte kolleger, der gang på gang distancerer sig fra dem ved at trække den forskningsbaserede undervisning af stald som den eneste vej til sand oplysning. Virkeligheden er jo, at der udføres uhyrlige mængder af ubetalt forskning af eksterne lektorer, der ellers ikke ville kunne levere undervisning på det niveau, de gør. Ikke mindst de idelige evalueringer tvinger de eksterne lektorer til at levere forskningsbaseret undervisning på højeste niveau, hvis de da ikke vil risikere ikke at blive genansat i næste semester, og al erfaring viser, at de studerende ikke kan mærke på kvaliteten af undervisningen, om de står over for en fastansat eller en deltidsansat. Den reelle forskel består i, at nogle tvin-

ges til at udføre det arbejde gratis, som andre bliver betalt for.

Der findes på universiteterne - typisk udført af undervisningsassistenter - tillige en kategori af undervisning, hvor det overhovedet ikke giver mening at påberåbe sig forskningsbaseret: På musikvidenskab undervises der eksempelvis i praktiske fag som klaver, sang og kordirektion, og samme forhold gør sig gældende på flere andre fag. Hvor der er et stabilt undervisningsbehov, ville det eneste rimelige være at oprette regulære, faste undervisningsstillinger på overenskomstmæssige vilkår med en passende procentdel afsat til administration og fagligt/pædagogisk udviklingsarbejde, så underviserne blev betalt for at udvikle og i nogle tilfælde måske også skrive om deres pædagogiske metoder.

Når jeg kigger i DVIP-KUA's medlemskatalog, springer det i øjnene, at mange især yngre deltidsansatte underviser faktisk allerede har ph.d.-grader – nogle få er sågar doctorer - og dermed har en reel forskeruddannelse bag sig. Dette forhold sættes i høj grad i relief, når ældre lektorer pukker på deres forskning på baggrund af en ganske almindelig kandidatgrad uden egentlige forskningskvalifikationer.

Det er en gammelkendt sandhed, at universiteterne igennem årtier har været styret efter ét overordnet princip: Den bevidste undernormering.

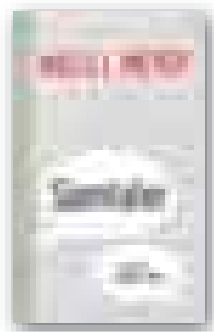
Solidaritet er i disse tider ved på det nærmeste at være et fy-ord, og alligevel vil jeg mene, det må være på sin plads her at appellere til de fastansattes solidaritet. Så længe det forekommer bare en eneste studieleder på universitetet rimeligt at nedlægge en regulær fuldtidsstilling, fordi man får mere undervisning for pengene ved at ansætte et par eksterne lektorer, er der noget rivende galt.

Det er en gammelkendt sandhed, at universiteterne igennem årtier har været styret efter ét overordnet princip: Den bevidste undernormering. Alle universitetsfolk, jeg kender, deltids- som fastansatte, står til rådighed for universitetet i langt flere timer, end de modtager løn for. Det er et forhold, som burde føre dem sammen i stedet for at skille dem ad.

Kalkulerede universiteterne ikke med gratis arbejdskraft i mængder, ville videnskabsministerens store hurranummer om "universiteter i verdensklasse" være om muligt fjernere.

Med kollegial hilsen
Morten Hjelt

Politikernes egentlige hensigt?

Niels I. Meyer: Samtaler - på en anden måde (Gyldendal, sept. 08)

Der er sket store universitetsreformer i perioden 2000-2007 med ny universitetslov, mere politisk styring af forskningsressourcer (i forskningsråds-systemet), universiteternes overtagelse af sektorforskningen (s myndighedsbetjening), 'konkurrenceudsættelse' osv. Politikerne taler om det som en liberalisering med mere konkurrence og mere autonomi. Men politikerne svarer ikke på universiteternes og forskernes kritik af, at det alt sammen har betydet en voldsomt skærpet styring, fx af de forvaltningsmæssige rammer og styring af, hvad forskningsbevillinger skal bruges til mm.

ANMELDELSE

Politikernes argumenter for universitetslovens af-demokratisering og styringen har hovedsagelig været, at "befolkningen" havde mistet tilliden til universitetsdemokratiet, fordi det førte til beslutningslammelse, fordi der blev valgt ledere, der var for flinke. Et andet argument var videnskabsminister Sanders "Fra forskning til faktura": At universiteternes aktiviteter skal være nyttige og kunne kapitaliseres. Med dette motto er han måske den som har været tættest ved at udtrykke reformernes egentlige baggrund, nemlig at den offentlige forskning primære formål er at være leverandør til erhvervslivet i den globale konkurrence.

Men da der er parlamentarisk flertal for reformerne, behøver politikerne ikke argumentere nærmere, hvilket fx var helt tydeligt, da regeringen ensidigt dikterede afskaffelse af gruppeeksamen. Så hvad der har været de borgerlige og socialdemokratiske politikeres *inderste mening* om de drastiske reformer, hvis de skulle udtrykke sig kynisk bag lukkede døre over en bajer, ved vi ikke. Jeg ved, at mange journalister har visse aversioner over for universiteter, fordi de selv har gået der et par år (uden at få en eksamen), men det de husker bedst er en eller flere dårlige undervisere og at der manglede struktur og styring – som altså burde strammes op.

Men hvad politikerne egentlig mener inderst inde, prøver eks-DTU professor Niels I. Meyer (ja, ham med debatabogen "Oprør fra midten" fra 1978) at komme tættere på i sin debatbog "Samtaler". I et sjovt tankeeksperiment spiller han opponenter mod fiktive samtalepartnere, der repræsenterer den politiske magtelite. Han spiller opponenter mod en energiingeniør (vindkraft kontra kul eller atomkraft), en religiøs (kristen), en industri-direktør m.fl. Og så samtaler han med en forskningspolitisk ordfører fra regeringen (s.106-117).

Niels I Meyer lægger ud med at fortælle forskningsordføreren, at han har oplevet tre forskellige styrelsessystemer fra professorvældet (som var godt for professorerne), over styrelsesloven fra 1970 (hvor 'munkemarxister' fik for stor indflydelse i en periode, men ellers var det en god periode for forskningen og undervisningen og arbejdsmiljøet). Og så kom reformerne, indført med det resultat, at ni ud af ti universitetslærere oplever, at der sker forringelser af deres arbejdsvilkår i disse år.

Forskningsordføreren svarer: "**Jeg er for ung til at kunne udtale mig om professorvældet, men jeg studerede samfundsfag i slutningen af halvfjerdserne under det, du så smukt betegner som den demokratiske styrelseslov. Og jeg kan fortælle dig af egen erfaring, at det var så som så med demokratiet. Hvis du ikke var overbevist marxist og førte dig frem som sådan, blev du mobbet af de andre studerende. Det havde meget lidt med demokrati at gøre.**

Det var ikke bare borgerligt sindede studerende, det gik ud over. Det var sandelig også lærerne, der stod for skud. Ve den lærer, der virkede klassisk borgerlig i sin undervisning eller ikke udviste tilstrækkelig interesse for marxistiske ideer. Jeg har oplevet flere lærere, som simpelthen brød sammen under denne form for politisk hetz.

De venstreorienterede lærere havde derimod gyldne tider – uanset deres faglige kvalifikationer. Og man sørgede naturligvis også for at vælge venstreorienterede rektorer, dekaner og institutledere.

Alt i alt var det et eksperiment med store omkostninger for mange mennesker. Både blandt de studerende og blandt lærerne. For slet ikke at tale om den dalende forskningskvalitet. Du har bare været heldig, at de studerende på DTU stort set er apolitiske. Men praksis har klart demonstreret, at den model ikke kunne bruges generelt på universiteterne. Det var på høje tid, at politikerne i Folketinget hanke op i tingene ..."

Og på anklager om top- og detaljstyring svarer ordføreren: "**Mit udgangspunkt er, at**

universiteterne nu er blevet så stor en post på statsbudgettet, at samfundet må kræve at få noget kontant til gengæld. Det klares ikke med løse henvisninger til, at den frie grundforskning somme tider giver de helt store og uventede gevinster. Som ansvarfuld politiker må jeg kræve mere konkrete forskningsplaner, som demonstrerer, at universiteterne satser på områder, som tilgodeser samfundets behov. Derved kommer universiteterne til at minde mere om en effektiv erhvervs virksomhed, men det er der vel ikke noget ondt i?"

Forskningsordføreren forsvar for reformerne er nok kynisk, men han siger egentlig ikke noget, som vi ikke ved i forvejen. Han tvinges ikke til at fortælle, om universiteterne overhovedet skal have frihedsgrader og til hvad? Han tvinges heller ikke til at svare på, om universiteter slet ikke er forskellige fra gummistøvlefabrikker, fordi de ansatte er vidensarbejdere og har flersidede arbejdsopgaver (forskning, undervisning, formidling) og ikke har en bundlinie som succeskriterium?

Debatbogen kratter lidt i overfladen, men når ikke helt nedenunder, måske fordi Meyer tager et (grundvigiansk?) afsæt i, at samtalen skal være upolemisk, idet der skal lyttes og argumenteres i stedet for at nedgøres.

Forskningsordføreren stiller faktisk et af de centrale spørgsmål: **Hvordan sikrer man et system, hvor forskningen og undervisningen tager hensyn til samfundets behov?** Det interessante er ikke systemet, men hvad der rent faktisk defineres som "samfundets behov". Ordføreren tvinges ikke til at svare på, om han mener, at samfundets behov faktisk er synonymt med erhvervslivets behov!

Et andet vigtigt underspørgsmål i debatten er, hvorfor medarbejderindflydelse skulle være bedre? Også her kunne et argument for store frihedsgrader være fordi forskerne så på befolkningens vegne, er med til at prioritere, hvad der er vigtigt at beskæftige sig med og dermed hvad der er samfundets behov!

Meyers argumenterer for medarbejderstyret, at de bedste forskere er individualister og ikke kan indpasses i management-teorier. Forskere trives ikke i ufrihed og forskningen bliver for konform og fantasiløs, hvis den styres i ufrihed. Så hvis et samfund ønsker frie og kreative universitetsmiljøer, så må politikere løbe en vis risiko.

Hertil lyder forskningsordføreren slutbemærkning: "*Til forskel fra dig er jeg villig til at løbe den risiko, at nogle forkælede forskere ikke kan boltr sig helt frit, hvis vi til gengæld kan sikre samfundet et større udbytte af den forskning, som rent faktisk foregår.*"

jø

Lønnen som motivationsfaktor

Rapport anbefaler flere løn-incitamerter på europæiske universiteter. En dansk forskers løn stiger 1,9 gange gennem karrieren – mens en hollandsk stiger 3,4 gange

Mange europæiske lande bør indføre flere økonomiske incitamerter, hvis man vil forbedre kvaliteten. Lønssystemer påvirker nemlig de ansattes 'performance'. I det italienske system – som eksempel på de europæiske systemer – afhænger lønninger af anciennitet, og det giver et uodynamisk system i forhold til USA's, fordi 'US-forskere ved, at flere kvalitetspublikationer fører til bedre løn'.

Sådan lyder en indirekte konklusion i en rapport – på bestilling af EU-kommissionen - fra ACO-centret ved Europauniversitetet i Firenze. Rapportens hensigt er at belyse, hvordan de europæiske universiteter kan konkurrere bedre med de amerikanske og især hvordan lønincitamerter kan bruges.

Anbefaling: Lønincitamerter

Det udtrykkes ikke direkte, men rapportens teorigrundlag er baseret på den traditionelle politologiske teori om 'rational-choice', hvor der gås ud fra at personer og organisationer motiveres af økonomiske belønninger.

Rapporten rubricerer i fire forskellige lønmodeller efter hvor 'motiverende' belønningsmekanismerne er for de ansatte. Ikke overraskende anbefales den anglo-saksiske model (England, Irland og Holland), som er den mest 'competitive og åbne', idet dette tilskynder 'en dynamisk kultur' og giver store muligheder for belønninger i karrieren.

"Den angelsaksiske models succes afhænger på en mix af faktorer, inklusive en sund konkurrence mellem universiteter, anstændige karriere-udsigter i bytte for hårdt arbejde, høj mobilitet og åbenhed for ikke-nationale, hvilket alt sammen skaber et mere vibrerende miljø"

I modsætning hertil står den kontinentale model (Italien, Frankrig, Tyskland og Spanien), hvor rekruttering sker gennem uformelle aftaler, hvor der ikke er nogen garanti for, at den bedste ansøger får jobbet og hvor lønstigninger er mere forbundet med anciennitet end med produktivitet. Den skandinaviske model ligger midt imellem. Det samme gælder den østeuropæiske model, som er på vej ud af 'Sovjet-lignende akademiske strukturer' trods ekstremt lave lønninger, fortæller rapporten.

Danske lønninger på EU-gennemsnittet

Rapporten fortæller om store lønforskelle, fx at danske universitetslønninger ligger langt under lande, som vi normalt sammenligner os med.

"Kun Østrig, Holland, Israel, Schweiz og Luxembourg har gennemsnitlige lønninger, der tilsvare USA's, når man inddrager leveomkostningerne i de omhandlede lande". Udenfor EU har kun Australien, Indien og Japan lønninger, der er højere end EU-gennem-

snittet og tilsvare de nævnte toplønninger.

Det fortæller den sammenligning af internationale universitetslønninger, som målt i købekraft (dvs. korrigeret for skat og leveomkostninger). Statistikken fortæller, at USA er i toppen med gnsn. på 468.000 kr. mens Østrigs med 451.000 kr. og Hollands med 422.000 ligger noget efter.

De danske lønninger ligger derimod på 325.000 og det er lidt over Spaniens, Tjekkiet, Finlands og Italiens, men noget under de svenske. Men Danmark ligger kun lidt over EU-gennemsnittet på 300.000 kr., hvor mange af de gamle østlande trækker kraftigt nedad (fx Polen med 160.000 kr. og bundskraberen Bulgarien med 74.000).

Rapportens tal er ikke nye (tidligere offentliggjort i FORSKERforum 210). Det nye er analysen af incitamentsstrukturer.

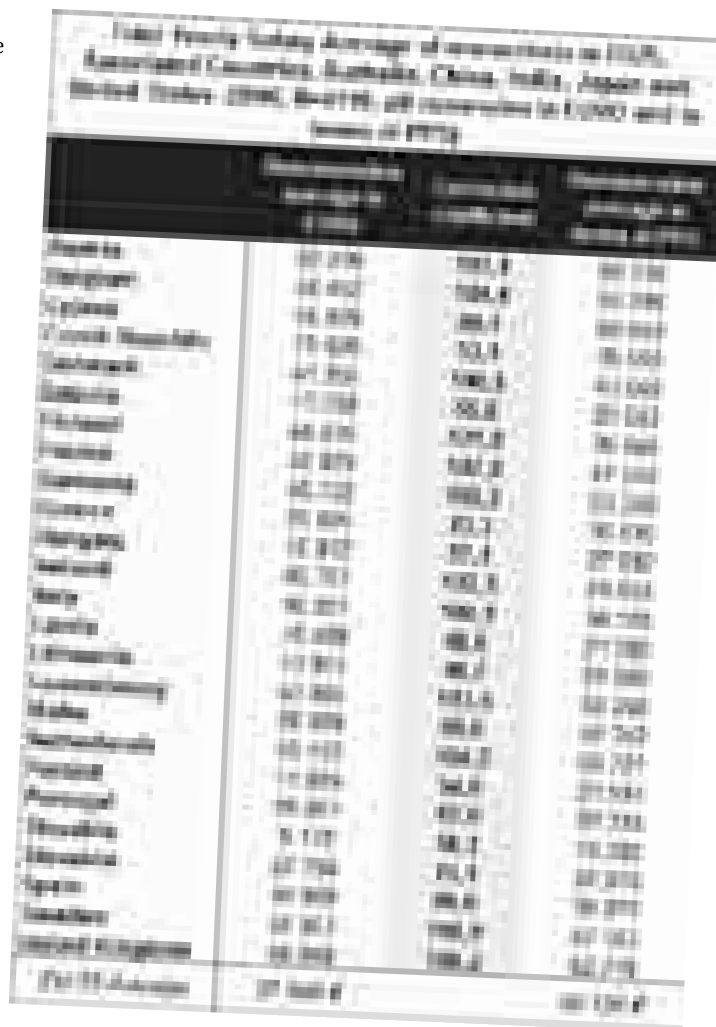
1,9 gange lønstigning fra ung til erfaren

Rapporten fortæller, at der er stor forskel på lønbevægelser i karrieren. Mens britiske forskere starter karrieren med lønninger, der ligger på 13.pladsen i EU-sammenligningen, så er lønincitamerterne så store, at de vokser til 6. pladsen for de erfarne forskere. Og på den anden side fremhæves Danmark som et sted, hvor forskerne ikke kan forvente en sådan stigning, idet den unge forsker aflønnes relativt højt, dvs. får den 6. højeste løn, mens den erfarne danske forsker kun får den 16. højeste løn i EU-sammenligningen.

Der er stor forskel i lønudviklingen i takt med karrieren: En dansk forskers årsløn stiger med faktor 1,9 fra karrierens begyndelse til det 15. karriereår, mens en østrigsk stiger med faktor 2,4, en engelsk med 2,6, en svensk med 3,0 og en hollandsk med hele 3,4.

Lille lønforskel mellem køn i Danmark

Der viser sig store lønforskelle mellem kønene i nogle lande, idet den er større end 35 pct. i Estland, Tjekkiet, Israel og Portugal. Hos de mandlige og kvindelige østrigske forskere er lønforskellene hele 30 pct., dvs. på 150.000 kr.

Derimod er lønforskellene under 15 pct. i Danmark, Grækenland, Island, Malta og Norge. Lønforskellen mellem kvinder og mænd med mere end 15 års erfaring er på 28.000 kr. årligt i Danmark.

Stor lønforskel mellem offentlig og privat i Danmark

Rapporten gør den interessante iagttagelse, at de lande med de højeste forskerlønninger er lønforskellene til den private sektor mindst.

I Danmark er der en lønforskel på 130.000 kr. mellem forskere ansat på universiteter (Higher Education) og i den private sektor. Den lønforskel er meget mindre i Holland (7.500 kr.) Østrig (28.000 kr.) og England (75.000 kr.). I disse lande har det tilsyneladende været en bevidst statslig politik at udjævne løndifferencer mellem den private sektor og den offentlige, for at gøre universiteterne mere attraktive.

jø

Rapport: "Remuneration of Researchers in the Public and Private Sectors" (se www.iue.it)

Akademias to kulturer: Forskern

Lederlønninger er gået amok i USA. Den er fulgt af en ny kadre af ledere - professionelle forvaltere - der ikke ha værdier. Deres managementkultur støder ikke bare sammen med forskerkulturen, men skader universitet

På et tidspunkt sidste år tog vi en tur hen på vores universitetsbibliotek og rekvirerede den aktuelle lønstatistik for samtlige universitetets ansatte. Ikke nogen ligefrem fornøjelig måde at tilbringe en eftermiddag. Men vi havde en mistanke om noget, da vi begyndte at gennemtrave papirerne med navne, stillingsbetegnelser og løndata, førte pegefingerne frem og tilbage langs rækkerne med de computergenererede tal og noterede ned. Da vi så begyndte at sammenligne dataene med lønbudgetterne fra de tidligere år, gjorde vi en foruroligende opdagelse:

ESSAY: MANAGEMENTKULTUR

Gennem de foregående to år havde vores lektorlønninger stået i stampe, ikke altid i trit med inflationen. Men lønnen hos de 35 højst placerede ledere – rektor, prorektor, en frygtelig masse direktører, og dekaner – var steget eksponentielt. Lønnen hos den samlede gruppe af øverste ledere voksede med 17 procent, svarende til en budgetudvidelse på næsten \$1 million, hvorimod adjunkternes løn i samme periode var steget med kun 2,8 procent. En så stor forskel i lønstigninger synes fandt vi bekymrende, men detaljerne bag 17 procent stigningen for de øverste ledere var ligefrem chokerende. En kommunikationsdirektør fik en stigning på hele 75 procent, en dekan var steget med næsten 49 procent og en direktør med næsten 48 procent på to år. Disse stillinger indbragte en årsløn på fra \$190.000 til mere end \$220.000. I vores søvnige lille by (Ohio) her i de appalachiske bjerge rækker sådanne lønstigninger temmelig langt.

Vi opdagede desuden et opsigtsvækkende eksempel på de frynsegoder, som ofte følger med de høje lønninger. En af direktørstillinger, berammet til en årsløn på \$210.000, virkede særlig interessant. Ikke alene var stillingen blevet lønmæssigt opgraderet med 15 procent, men den nye stillingsindehaver havde forlangt, at hans børn skulle komme foran i den lange kø af medarbejderen børn, som ventede på en pasningsmulighed i universitetets børnehaven. Lærere, sekretærer, betjente og mellemledere måtte opleve, at denne privilegerede direktørs børn var blevet skubbet op foran i køen, og sande, at deres egne børn aldrig ville nå så langt op på ventelisten. En talsmand for børnehaven forklarede, at dette herlige lille gode kun kunne opnås "når der var et særligt ønske herom fra rektor eller bestyrelsen."

Vi opdagede, at fordelingen af direktø-

ren ikke begrænsede sig til den heftige løn og at få børnene bragt op foran i pasningskøen. Universitetet forkælede ham desuden med et tillæg til betale for en splinterny Lexus-bil. Da vi opdagede det, opdagede vi også, at vi pludselig var begyndt at nynne den samme sang: *Nice work if you can get it.*

Da vi var kommet os over chokket, besluttede vi at dele vores ny viden med de andre medarbejdere. Da vi offentliggjorde statistikken, var der flere lektorer, der så meget forkert ud i hovedet, andre rejste sig sågar op i fakultetsrådet og kaldte oplysningerne for en skandale og erklærede, at de følte sig helt til grin. De topledere, der var blevet forfordelt, var klare over, at tallene ikke kunne bestrides. I stedet henvendte de sig til universitetets voksende kommunikationsafdeling. Pludselig gik der *spin i det*, og man genererede et standardsvar. Ironisk nok syntes vi, det var meget rammende. Mantraet, der blev gentaget i en uendelighed over for de lokale aviser, lød, at vi sammenlignede "æbler med pærer". Vi kunne ikke have formuleret det bedre selv.

Da vi efterfølgende gjorde status på vores lille lønstatistik, responsen, den havde afstedkommet samt landsdækkende nyhedshistorier om den nye management-mentalitet, der var ved at vende op og ned på universiteterne, konkluderede vi, at der nu var to kulturer, der pludselig stod op mod hinanden på vores universitet og inden for de videregående uddannelser generelt. Der var en forsker-kultur og en forvalter-kultur, som var ved at vokse sig langt fra hinanden. Nu råber vi til hinanden, men kun for at finde ud af, hvor stor afstanden efterhånden er blevet.

...

Vi kom til at tænke på demokraten John Edwards valglogan: *Two Americas*. Og tænkte, at vi måske skulle have vores egen slogan: *Two Academies*. Vi tænkte også på C. P. Snow, den store fysiker og romanforfatter, som udviklede ideen om "to kulturer" for at beskrive kløften mellem naturvidenskaben og humaniora. Selv om disse to kulturer endnu er adskilt på mange universiteter (inklusive vores eget), kan Snows betegnelse efterhånden anvendes mere hensigtsmæssigt til at beskrive afstanden mellem topledelsen og alle os andre. Erhvervsretning – et ord, der ellers ofte forbliver abstrakt i universitetsdebatten – får pludselig et konkret indhold, når det anvendes i forhold til tanken om to kulturer.

På vores universitet er vi omgivet af tegn på de to kulturer. Hvor toplederne for tyve

år siden blev fundet blandt de forsknings- og undervisningsansatte, ofte imod egen vilje, eksisterer der nu en kadre af ledere, alle rekrutteret ved hjælp af rekrutteringsbureauer, udpeger højst et par lektorer, der menes egnet til underordnede ledelsesfunktioner, og som eller bare skal tjene til pynt. Disse professionelle administratorer har ingen særlig loyalitet over for fakultetet og dets værdier og har i mange tilfælde ingen erfaring fra undervisningslokalet andet end som studerende i universitetsadministration. Deres loyalitet gælder ikke den institution, hvor de nu midlertidigt hænger frakken om morgenen, men udelukkende deres egen karrierer, deres næste stillinger, og de venner og mentorer, som er med i deres klub for gensidig beundring.

Headhunterne har efterhånden infiltreret vores miljø i en sådan grad, at rektorer, direktører og dekaner nu udsættes for kritisk gennemgang, inden bedømmelsesudvalget – med minimal og "acceptabel" medarbejderrepræsentation – fremsætter sin anbefaling. Ligeledes har vores universitet ansat en kommunikationskonsulent til at sælge et image og retfærdiggøre kostbare reklamekampagner i medierne; it-konsulenter udvider it-budget-

es og forvalternes

er særlig viden om universitetet eller loyalitet over for fakultetet og dets
rets anseelse, mener professorerne Kevin Mattson & Joseph Bernt

tet til personale og løn, og indkøber software og udstyr for millioner af dollars; og private aktører udarbejder strategier for nye admissions. En tale, som universitetets rektor holdt for nylig om aktuelle kontroverser måtte igennem en kritisk gennemgang af en pr-konsulent udefra (med adskillige forbindelser til det Republikanske Parti her i vores stat), inden den kunne godkendes. Det var ikke indlysende, hvor meget det havde hjulpet.

Disse erhvervsretningstendenser rammer de fleste af vores højere læreanstalter; det sender lederlønninger i vejret, fordobler antallet af administrativt personale, fastfryser ansættelsesmuligheder for yngre medarbejdere, trækker store vekslers på fastlærerne, udelukker medarbejderindflydelse, underminerer det fælles ansvar for institutionens udvikling, og mindsker undervisernes kontrol over undervisningens indhold. Det væsentligste tegn på disse nye tendenser er den stigende anvendelse af headhunting firmaer til at ansætte, hvad der nu kaldes universitetets CEO. Der er ikke noget tydeligere tegn på, hvordan erhvervsretningen direkte har påvirket universitetsledelsen i dag: en nøglebeslutning om ledelse er blevet fuldstændig

fjernet fra medarbejderne og lagt i hænderne hos folk, der ingen forbindelse har overhovedet til den institution, hvis ledelse de nu bestemmer.

Et nyt besøg på vores bibliotek, denne gang for at studere mikrofilm, viste os, hvor meget universiteterne egentlig anvender rekrutteringsfirmaer til at finde rektorer o.l., især i forhold til for femten år siden. En sammenligning af stillingsopslag (offentliggjort i *Chronicle of Higher Education* i 1993 og 2007) viste med al tydelighed denne dramatiske udvikling. I fire forårsnumre fra maj og juni 1993 var der kun to af de toogtyve opslag (8 procent), der tydede på, at et rekrutteringsfirma var involveret. Derimod var der i maj- og juni-numrene fra 2007 tretten af de tyve opslag (65 procent), der inddrog headhuntere til at gennemgå ansøgningerne.

Lad os lige vende tilbage til vores oprindelige historie. Da vi offentliggjorde dataene, og vip-medarbejderne blev vrede, og ledelsen tydede til *spin* for at fabrikere til stadighed dårligere argumenter for at retfærdiggøre sine lønstigninger, spurgte vi os selv, hvordan medarbejderne bedst kunne give

udtryk for vores frustration. Vi besluttede os for en uautoriseret, offentlig og kontroversiel evaluering af vores rektor og prorektor. Det forekom os at være den eneste måde, hvorpå vi kunne gøre omverdenen det klart, hvor utilfredse vi var.

Og det kom ingenlunde bag på os, da halvdelen af vip-medarbejderne udfyldte og returnerede vores spørgeskemaskema, at 77 procent erklærede sig *uenig* i følgende: "På grundlag af rektors handlinger og beslutninger igennem det seneste år, ønsker jeg at give ham min fulde tillid."

Vores aktioner blev hurtigt fulgt op af andre aktioner hos de studerende og med lignende resultater. Vi var kun i stand til at drage én konklusion, nemlig at der var en dyb utilfredshed med universitetsledelsen, som i høj grad skyldtes dens evne til at belønne sig selv så gennemgående overdrevent. Vi husker begge to ledere, der henvendte sig til os for at sige, at vores beslutning om at offentliggøre tallene var til skade for universitetet. Hvortil vores svar lød: Det var jo ikke os, der bevilgede sig selv kæmpe lønstigninger og forventede, at folk bare vil acceptere det! Faktisk var det for os indlysende vigtigt, at medarbejderne fik det at vide.

Det er slående, at medarbejderne er nødt til at give udtryk for deres frustration over akademiske ledere, der betragter sig selv som på en eller anden måde hævet over det øvrige universitetsmiljø. Udviklingen i retning af "to kulturer" skaber et problem for vores institutioner og deres legitimitet set udefra. Universiteterne mødes endnu med stor respekt i den brede offentlighed. Men den respekt er mindsket i de senere år. At man er ved at miste den, skyldes delvis højrefløjens angrebspolitik. Men også den fornemmelse, at universiteterne bruger penge på ting, som ikke har det store at gøre med deres uddannelsesmission. Medarbejderne må påpege, hvordan overdrevet forbrug og kæmpe lønstigninger skader opfattelsen af universitetsverdenen blandt dem, der ellers skulle støtte vores institutioner. Medarbejderne bør gå i brechen, inden der kommer nye aktører til, som nærer endnu mere dystre planer for universiteterne.

Kevin Mattson er professor i historie ved Ohio Universitet. Joseph Bernt er lektor i engelsk sprog og journalistik samme sted.

Kilde: De amerikanske universitetsprofessorers blad 'Academe' Online. Oversættelse i uddrag: Martin Aitken

Kvinder vil hellere fo

En ud af ni ledere på DPU er kvinde – selv om mere end halvdelen af de ansatte og de

”Det er ikke godt. Det er skidt, og det er ærgerligt.”

Dekan Lars Qvortrup forsøgte ikke at smygge sig udenom, da ForskerForum konfronterede ham med kønsfordelingen i DPUs nye lederteam: Fem mand i dekanatet samt på tre af de fire institutlederposter: ”Vi er ellers så stolte af, at DPU er det eneste universitet med lige mange mandlige og kvindelige professorer ...”

KØN LEDELSE

Men der er det også slut med ligestillingen, for 1 kvinde ud af 9 ledere er et forhold, der kan få selv konservative industrivirksomheder til at rødme. Og det er overhovedet ikke en ideel situation for et universitet med 62 procent kvinder blandt de ansatte og tilsvarende overvægt af kvindelige studerende, indrømmer Lars Qvortrup.

Dekanen: Kvinder leder anderledes end mænd

Men så er det også u hensigtsmæssigt fordi kvinder ofte leder på andre måder og tilfører forskellige aspekter i forhold til mænd,” siger han der også betyder, at han absolut har prøvet at få flere kvinder på lederposterne. De vil bare ikke: ”Jeg har i flere tilfælde opfordret kvinder til at søge lederstillingerne, uden de har gjort det. Det har mændene til gengæld gjort. I samtaleudvalget har der også været en lige fordeling af mænd og kvinder,” fortæller Qvortrup, der er overrasket over hvor svært, det har været at leve op til princippet om ligestilling.

”For det første er det urimeligt at ledelsen ikke har en almindelig kønsfordeling.

Kvindelig professor: Hellere forskning

Flere kvindelige DPU-ansatte bekræfter over for FORSKERforum, at dekanen har forsøgt at rekruttere mere kønsmæssigt ligeligt, end resultatet antyder. **Dorte Marie Søndergaard** er professor på DPU og har blandt andet forsket i køns- og magtforhold på akademiske institutioner. Hun ærgrer sig ligesom Qvortrup over de manglende kvindelige ledere, først og fremmest fordi hun mener, diversitet i ledelsessammensætningen giver en bedre dynamik og mindsker risikoen for, at

kønsaspektet spiller ind på magtspillet i den daglige drift.

Men det at kvinder fravælges og måske også selv fravælger lederstillinger, er desværre en generel tendens i akademiske miljøer, siger hun, men det skyldes også, at mange kvinder hellere vil forske end administrere.

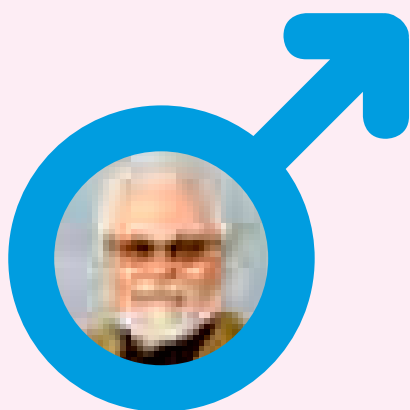

Det er heller ikke sikkert, lederstillinger på universiteter er så attraktive. Man får indflydelse, men hvad får man egentlig indflydelse på i disse tider med kontraktstyring og politisk indblanding i forskningsfriheden? Og hvad giver man til gengæld køb på?

Dorte Marie Søndergaard

”Universitetssystemet som helhed er meget mandsdomineret. Ser man på, hvem der avancerer, så falder der hele tiden flere kvinder fra end mænd. Når nogle kvinder så alligevel holder ud i det akademiske miljø, er det fordi de brænder for den akademiske kerneydelse, forskningen,” siger Dorte Marie Søndergaard, der selv har siddet i udvalget for indstilling af institutledere. Hun fortæller at administration og forskning ofte bliver set som modsætninger i universitetsverdenen:

”Spørger du folk efterfølgende, hvorfor de ikke har søgt, siger mange, at de ikke vil give køb på deres forskning, for i stedet at blive administratorer. Det er heller ikke sikkert, lederstillinger på universiteter er så attraktive. Man får indflydelse, men hvad

rske end administrere

e studerende er kvinder. Jeg prøvede forgæves at rekruttere kvinder, forklarer dekanen

får man egentlig indflydelse på i disse tider med kontraktstyring og politisk indblanding i forskningsfriheden? Og hvad giver man til gengæld køb på?" Siger hun.

Enlig lederkvinde: Kønskvotering

Den eneste kvinde, det lykkedes at inddrage i DPUs ledelsesgruppe, er **Bente Elkjær**, der er leder af Institut for Læring. Hun tror forklaringen på de manglende kvindelige lederambitioner skal findes i traditionerne på de akademiske institutioner.

"Jeg tror ikke, det kommer af sig selv. Hvis man ikke har en aftale om, at kønsfordelingen skal være sådan og sådan, så er der en tendens til at pege på mænd – også hos mig selv. Det ligger dybt i vores måde at tænke og arbejde på i Academia," siger Bente Elkjær.

Hun ser selv kønskvotering som en mulighed: "Jeg tror, der må radikale tiltag til. Man kommer ikke uden om køns-opmærksomhed i en eller anden forstand. Med en kønsfordeling, der afspejler samfundet og de ansatte, virker man mere som en sund virksomhed. Og så kan man også se de karrieremuligheder som kvinde. Når jeg selv sagde ja til en lederstilling, var det blandt andet for at vise de unge kvindelige kolleger, at her ligger en mulighed".

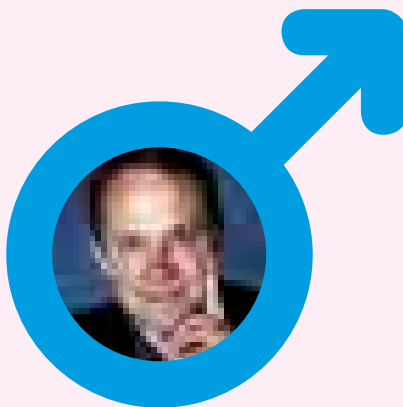
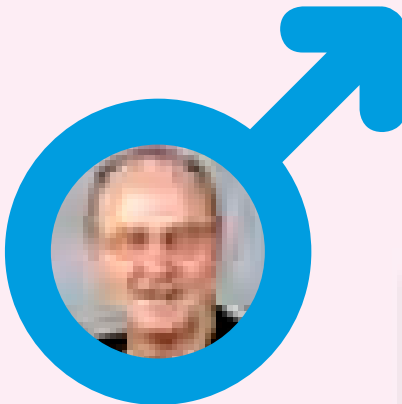
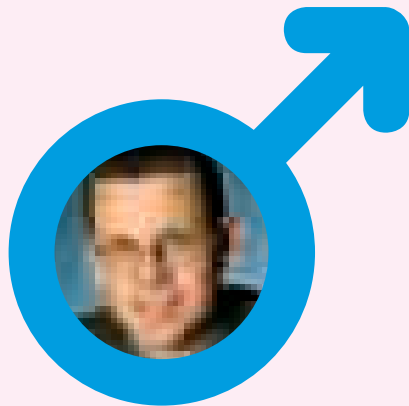
Kønsstrategi

Dekanen vil ikke afvise kønskvotering som en mulighed, men han er ikke vild med metoden:

"Det smager lidt for meget af positiv særbehandling. Men vi må gøre noget ved problemet," siger han.

I første omgang vil Qvortrup indkalde en række af sine kvindelige medarbejdere til et møde, hvor emnet er en kønsstrategi i forhold til lederrekruttering: "Det er et møde, hvor jeg vil udbede mig nogle gode råd om, hvad vi kan gøre ved det her. Et svar kan være at tilbyde mere ledelsesuddannelse og karriereplanlægning, og så håbe på at gøre flere kvindelige ansatte interesserede i at tage en lederrolle på et tidspunkt," siger Lars Qvortrup.

lah

KU: Incitament – uden favorisering ...

Med tilladelse fra Forskningsministeriet vil Københavns Universitet nu bryde med ligestillingsloven i forsøget på at få flere kvindelige professorer på institutterne.

Andelen af kvindelige professorer på universitetet var i 2007 på 13,6 procent, og det er tilbagegang i forhold til 2005, hvor tallet var 14,5 procent.

Og det er ikke godt for forskningen og universitetets ambition om at være et af Europas førende.

"Planen er en direkte forlængelse af vor strategi, Destination 2012, om at gøre KU til ét af de absolut førende universiteter i Europa. Hvis ikke vi får flere kvindelige talenter i spil, kan vi godt kigge i vejviseren efter Destination 2012," siger rektor Ralf Hemmingsen. Det større antal af kvindelige professorer skal opnås gennem økonomiske incitament til fakulteterne, internationaliseringsstipendier, og fokus på talent- og lederudvikling. Men Ralf Hemmingsen understreger, at kvinder ikke skal favoriseres på bekostning af mere kvalificerede mænd. Omdrejningspunktet for indsatsen bliver at øge antallet af kvalificerede kvindelige ansøgere mærkbart.

Hvof ik sms i timen?

Nogle unge opfatter sms' som livsvigtig kommunikation, men hvad når de gør det midt i undervisningen, spørger sociologi-professor Frank Furedi

Universitetslærere har aldrig helt stolet på egne evner til at fange og fastholde de studerendes ellers så flygtige opmærksomhed. Der er ingen, der bryder sig om at se studerende, der er ved at falde i søvn eller bare ser ud til at kede sig. Og det er jo altid svært at finde ud af, hvordan man bedst tackler fnisende studerende, der hele tiden hvisker og tisker til hinanden.

DÅRLIGE MANERER

Den slags uopdragenhed er svær at ignorere, og får det lov at udvikle sig, kan det hurtigt få en destruktiv virkning på undervisningen. Nogle af os prøver at ignorere det, andre svarer sarkastisk igen – og på en dårlig dag kan det ske, man overreagerer og dermed afslører sin egen usikkerhed over for en hel forsamling. Men det var alt sammen dengang. Nu om dage har vi ikke bare den velkendte småsnakken at slås med, nu har vi også fået den *digitalt assisterede uopmærksomhed*.

Først fik vi det lille problem med mobiltelefoner, der pludselig begyndte at ringe. Det grinte vi jo alle sammen meget af, og så gik undervisningen ellers videre. Men problemet begrænser sig ikke længere til ringetoner. Efterhånden er det blevet helt almindeligt, at de studerende sidder og sms'er i timerne. Og mange undervisere har svært ved at finde ud af, hvilket ben de skal stå på i forhold til at tackle uopmærksomme studerende, der sidder og kommunikerer sådan med vennerne.

Det gør indtryk på mig, hvor oprevede mine kolleger kan blive, når snakken falder på studerende, der sidder og leger med deres mobiler og sender sms'er til hinanden i undervisningen. En kollega indrømmede, at hun følte sig både ydmyget og magtesløs over for studerende, der ikke engang gider skjule, hvad de laver. En anden fortalte, at selv om han flere gange han bedt sine studerende om at lade være, bliver de alligevel ved.

"Skal jeg bede dem om at gå?", spurgte han

Jeg var især trist over den pludselige resignation hos en tredje, meget erfaren kollega, som har valgt at ignorere det fuldstændigt. Han er blevet enig med sig selv om, at det er slemt nok med studerende, der hellere interesserer sig for at tekste end for at engagere sig i undervisningen, uden at han derudover skal lade sig ydmyge ved at gøre et stort nummer ud af det.

En af grundene til, at undervisere føler, det er svært med denne digitale udfordring, er, at mange studerende har den holdning, at der ikke er noget galt i det, de laver. De ser det ikke som specielt uhøfligt. Og hvis under-

viseren sætter sig imod, opfattes det som utidig indblanding i privatlivet.

De studerende opfatter nemlig tekstbeskeder som et nyttigt kommunikationsmedie, netop fordi det kan gøres hvor og når som helst. En gruppe førsteårsstuderende forklarede mig, at sms-beskeder giver frihed til at kommunikere, uden at det bliver bemærket af underviseren. Det kan gøres lydløst og inddebærer kun tommelfingerens skjulte – eller slet skjulte – bevægelser.

Nogle påstår, at sms'er er blevet en så integreret del af dagligdagen, at de ikke engang er bevidst om det, når de tjekker deres mobiler og sender beskeder. Andre opfatter mine forbehold over for deres lidt vel flotte holdning til at sende tekstbeskeder i undervisningen som et symptom på en generationskløft. Det er som om, jeg tilhører en helt anden mediekultur, der kører efter et helt andet sæt værdinormer. De forsikrer mig alle sammen, at det ikke kan standses.

Måske har de ret. Men det finder vi jo aldrig ud af, medmindre underviserne holder op med at brokke sig privat over digital uforkammethed og i stedet begynder at tage problemet op. I USA er fænomenet allerede meget udbredt, og det betragtes som normen at man sms'er. Underviserne føler sig magtesløse med hensyn til at finde en løsning: "Jeg er stødt ind i mobilproblemet, som efterhånden har udviklet sig helt ekstremt," er der en, der skriver i en online udveksling mellem kvindelige universitetslærere i naturvidenskab.

Nogle har valgt at tage det op allerede i kursusbeskrivelsen. F.eks. er der en, der skriver: "Ingen tekstbeskeder i undervisningen. Det er uforskammet og irriterende for både mig og dine medstuderende."

Det er tænkeligt, at flere efterhånden vil føle sig trængt i defensiven, tvunget til at udstede virkningsløse advarsler, indtil vi selv tager initiativet.

Det er altid bedst at gøre et problem til en mulighed. I dette tilfælde burde vi tale med vores studerende om, hvilken slags forhold, vi forsøger at etablere til hinanden. Det er netop, fordi vi forventer et aktivt engagement hos samtlige tilstedeværende i undervisningslokalet, at vi insisterer på, at mobilen skal være slukket.

Frank Furedi er professor i sociologi ved University of Kent, UK

Kilde: *Times Higher* 17 april i Martin Aitkens oversættelse.

LÆSERBREV

FAOS: Fantasi

Redaktionen får altid sidste ord. Alligevel må vi korrigere redaktørens svar på vores læserbrev i FORSKERforum 215-216. Efter at han i bladet før havde opfundet, at vi var gået lige fra projektmedarbejdere til at blive professorer, konstruerer han i svaret på vores dementi af denne påstand en nyt frit opfundet udlægning af vores karriereforløb. Nu har vi i forbindelse med en ansøgning, hvor vi blev vraget, fået en positiv lektorbedømmelse, som vi mange år senere brugte til at sikre os ansættelse som lektorer uden opslag. Man må sige at redaktørens fantasi ikke fejler noget, men vi har faktisk ikke i 1989 søgt en lektorstilling, hvor vi måtte se os "overhalet af en anden ansøger."

Virkeligheden er, at vi som fondsansatte i mere end 30 år har fulgt et parallelt forløb

SVAR

Titelfusk og uko

Historien om Due og Madsen handlede om det principielle: At en ekstern part kunne 'købe' professorater på KU. I den forbindelse skrev FORSKERforum, at Due og Madsen sprang lektortrinnet over, da de blev professorer 2005. I forsøget på at mistænkeliggøre FORSKERforums journalistik hævder Due og Madsen så stædigt, at de skam var lektorer.

Det er usandt. Sandheden er, at de selv påtog sig titlen 'lektorer' fra 1999. Det forsvarer de i dag med, at de i 1989 gennemgik en lektorbedømmelse. Bedømmelsen skete, fordi reglerne krævede en positiv lektorbedømmelse, hvis de som 'forskningsstipendiat' skulle have et ekstra tillæg.

FORSKERforum har via aktindsigt på KU fået opklaret, at deres titler var 'forsknings-

fuld redaktør

karrieremæssigt med almindeligt fastansatte VIP-medarbejdere. Et led i det forløb var det at få foretaget en lektorbedømmelse i 1989, hvorefter vores tillæg blev løftet fra adjunkt-til lektorniveau. Det skete efter reglerne uden opslag på grund af vores status som eksternt finansierede. Vi har således reelt været lektorer fra 1989, men det var først i 1990'erne, at universitetet begyndte at sætte officielle titler på. I begyndelsen var det med kategorier, som viste paralleliteten mellem eksternt og internt finansierede medarbejdere, men samtidig også skelnede mellem dem. Vi har således været seniorforskere og forskningslektorer, før man fjernede dette forsøg på at skelne, og vi slet og ret fik titlen lektor.

9-6 2008 *Jesper Due og Jørgen Steen Madsen, FAOS, Sociologisk Institut, KU*

urrekt mistænkeliggørelse

stipendiater' i perioden 1989-1998, og at de fra 1999 fik titlen 'forskningslektor' (Due og Madsens lønsedler). De laver så en lille tvistning ved at foregive, at 'forskningslektor' og 'lektor' var det samme. Det er det ikke. Lektor er en fastansættelse (i et stillingsnummer). Forskningslektor var en midlertidig, tidsbegrænset ansættelse.

Due og Madsen brugte altså en lønbedømmelse fra 1989 til at titulere sig 'lektor' i 1999. Men det var udtrykkeligt i strid med Undervisningsministeriets regler, hvoraf det fremgik, at en positiv lønbedømmelse ikke var en blivende lektorgodkendelse: "En positiv bedømmelse vil ikke kunne påberåbes som bindende ved en eventuel senere bedømmelse af de videnskabelige kvalifikationer i forbindelse med en ansøgning om ansættelse i en

Dekanen: Lektorer og forskningslektorer

FORSKERforum antyder at proceduren forløb "i en gråzone som peger på systemfejl og systemhuller" og at titlerne som forskningslektorer blev påtaget uden "at have været igennem opslag og bedømmelse".

Helt konkret blev både Jørgen Steen Madsen og Jesper Due lektorbedømt og begge blev erklæret lektorkompetent pr. 1. august 1989. Bedømmelsesudvalgets indstillinger blev behandlet på - og godkendt af - det samfundsvidenskabelige fakultetsråd (som nu hedder Akademisk Råd).

Der er ingen der tituleres som forskningslektor uden i forvejen at være lektorbedømt. Titlen forskningslektor angiver blot at der er tale om en person på lektorniveau med forskning og udviklingsarbejde som primære ansættelsesområde. Ældre stillingsstrukturer indeholdt en sådan titel og Jørgen Steen Madsen og Jesper Due blev da også indplaceret i henhold til den dagældende stillingsstruktur, hvor denne stillingskategori fandtes. Ansættelse som forskningslektor fordrede at den person der blev ansat i stillingen havde forskningskvalifikationer svarende til de

krav, der gjalt for lektorstillinger – hvilket var hvad de havde, idet de jo begge var erklæret lektoregnede.

Det har igennem mange år været muligt at ansætte uden opslag på baggrund af at eksterne bevillingsgivere så at sige "øremærker" bestemte stillinger til bestemte personer. Dette er der intet ulovligt i, det er helt i overensstemmelse med tidligere og gældende regler på ansættelsesområdet, men det sker selvfølgelig ikke uden en bedømmelse af de pågældende personer. Denne mulighed er i øvrigt ikke blevet anvendt særligt meget på SAME, hvor den altovervejende hovedregel er at stillinger på såvel lektor- som professor-niveau opslås i fuld konkurrence".

6-6 2008 *Dekan Troels Østergaard Sørensen*

lektorstilling" (protokollat 15.7 1987).

Og værre er derfor, at de aldrig var igennem en bedømmelse før de fik titlerne "forskningslektor" i 1999. Det "glemte" KU. Det var således også uretmæssigt, at de påtog sig denne titel. Deres titler var altså retteligt "forskningsstipendiater".

FORSKERforum er derfor i sin fulde ret til at hævde, at Due og Madsen sprang lektortrinnet over, og at de uretmæssigt smykkede sig med lånte fjer, når de titulerede sig 'lektor'.

Dekan Troels Østergaard Sørensen bidrager desværre ikke til at opklare distinktionen mellem 'lektor' og 'forskningslektor'. I hans replik fortier han således en væsentlig juridisk detalje, nemlig at 'forskningslektor' var en midlertidig ansættelse og dermed noget

helt andet end et lektorat. Dekanen fastholder hermed en falsk melodi, som han satte i gang, da titel-striden startede: "Det er ikke korrekt, at de to forskere ikke har været ansat som lektorer ved KU, før de blev professorer. De var begge ansat som forskningslektorer, så pointen om, at en lektorperiode er sprunget over, er ikke korrekt" (dekanens replik til FORSKERforum, april 2004).

Dekanen fortier også at de aldrig blev bedømt i 1999.

FORSKERforum håber hermed at sagen er fuldt opklaret, og at det klart fremgår, at mistænkeliggørelsen af bladets journalistik er ukorrekt.

Jørgen Ollgaard

F0fo's absurdo-indeks

1. Medlemspris US\$ for datinghjemmeside, som anbefaler pardannelse med genetisk sammenlignelighed **1995**

2. Antal IT-arbejdere i Silocon Valley med indtægter USd 30.-8000 som har mistet arbejdet siden 1992: **62.000**

3. Antal IT-arbejdere, som siden er hyret til mindre indtægter end USd 30.000 **66.000**

4. Procentdel af negative artikler om muslimer i engelske aviser 2007 **91**

5. Sandsynligheden for, at en avisartikel i England er genoptryk eller omskrevet pressemeddelelse **3/5**

6. Antal falske læger i forhold til uddannede i Indien **1/1**

7. Andel (pct.) af verdens have, som ikke er beskadiget af human aktivitet **4**

8. Prisen (US\$) for nummerpladen "1" i Emiraterne, som forretningsmand betalte **14.000.000**

9. Procentdel amerikanere, som ikke har læst en bog i år **27**

10. Procentdel af afro-amerikanere, som ikke har læst en bog i år **20**

11. Andel af Israels kibbutz'er, som er helt eller delvist privatiseret **7/10**

12. Faktor som afroamerikanske Ph.d.-studerendes studiegæld overstiger hvides **2**

13. Andel iragere som modtager penge for at undlade krigshandlinger **91.600**

14. Andel af verdens fødte, som ikke registreres **2/5**

15. Andel af verdens døde, som ikke registreres **2/5**

16. Sandsynligheden for, at en fransk mand 18-24 år er uinteressert i sex **1/5**

17. TVshow-værtinder, som er blevet ministre i Berlusconi's nye regering **3**

Kilder:

1 ScientificMatch.com (Naples, Flo.) 2-3 Index of Silicon Valley (Mountain View, Cal.) 4 INSTEAD Ltd., London 5 Andrew Williams, Cardiff Univ. 6 Medical Council of India (Delhi) 7 National Center for Ecological Analysis and Synthesis (Santa Barbara, Cal.) 8. Emirates Auktion LLC (Dubai). 9-10. AP - Ipsos Poll (Wash.). 11. Yad Tabenkin ((Ramat Efal, Israel). 12. National Science Foundation (Arlington, Wash.). 13. Multi-National Force-Iraq (Bagdad). 14. UNICEF (NYC). 15. WHO. 16. Institut national de la sante et de la recherche medicale (Paris). 17. F0fo

Passer det husmoderlige mo

Einar B. Baldursson er psykolog og ansat på Aalborg Universitet. Han er ekspert i stress, og er såmænd ved at færdiggøre en bog om det moderne livs psykiske krav. Baldurssons kontor er imidlertid noget rod. Det så Snage-reporteren i et foto i DJØF-bladet.

Og det er synd at sige, at det indgyder tillid til manden. Se selv: Rummet er fyldt med bunker og papirer og tilmed gulvet flyder. Han sidder ved en intermistisk skærm med tastaturet på skødet. I baggrunden hænger der noget tingeltangel ned fra loftet. Der er ingen steder, hvor øjet eller sjælen kan hvile sig.

SNAGESPALTEN

Hvordan kan man have tillid til en stress-ekspert, hvis kontor tydeligvis er så rodet og stressende?

"Det er måske lige præcis derfor, man skal have tillid til mig! Vi lever i en tid, der idealiserer den perfekte orden. Men det er et paradoks, for vi befinder os i en omskiftelig verden og turbulente arbejdsmæssige omstændigheder. Overdimensionerede krav om orden og systemer stammer fra industrisamfundet; det er forældede og uhensigtsmæssige reaktioner på det nye videnssamfund, som er kaotisk og foranderlig – og umuligt at ordne sig ud af", forklarer han.

"Derfor kan det ligefrem virke beroligende for psykologiske klienter, at jeg ikke møder dem med en pinlig orden, så de ikke føler at orden er et krav til dem. Og især de stressramte skal lære at leve med, at kravet om perfektion – som medvirker til deres sammenbrud – er umuligt at opfylde".

Krav om effektivitet og optimering

"Der kan være noget neurotisk over pinlig orden. Ordensmennesker kræver orden og systemer, og for dem kan synligt rod ligefrem virke angstprovokerende", forklarer han.

De stress-ramte, som han møder, er høj-resouce-personer, som op til deres sammenbrud har gjort alt for at optimere udbyttet af deres tid. De har planlagt hvert minut i døgnnet. Deres liv er dikteret af kalender og urtid: "Det er en effektivitet, som idealiseres. Men det er en optimering på fortidens – industrisamfundets – præmisser, ikke på den kreative vidensarbejders".

Men hvorfor har mange chefer og embedsmænd så blanke borde og en pinlig orden?

"Fordi konsulenter fortæller dem, at orden på skrivebordet og på bunkerne giver en følelse af styr over sagerne, indadtil og udadtil. Men det er rent illusionsmageri, for det rene

Pinlig orden er illusionsmageri

to 'Vis mig dit kontor, og jeg skal sige dig, hvem du er', lyder spørgsmål til psykolog, der ligner et rodehovede

skrivebord kan ikke fjerne de mangesidede og modsatrettede krav, som det moderne menneske stilles overfor”.

Projektkultur

Ja, ja, tænker Snagereporteren: *Prøver han nu ikke at idealisere, at han selv er et rodehovede?*

”Slet ikke. Men mit kontors tilsyneladende uorden snyder. Jeg er faktisk et ordensmenneske. Under den tilsyneladende uorden har jeg nemlig helt styr på, hvad der er gang i. Vidensarbejdere lever i en projektkultur. Min orden er projektorienteret. Mens jeg er i gang med et projekt, så roder kontoret. Men i projektets forløb danner der sig en orden i papirerne, som er i overensstemmelse med, hvor langt projektet er.

Jeg ved præcis, hvor jeg har de dokumenter, jeg bruger nu. Hvis jeg hele tiden ryddede op og flyttede rundt, så vidste jeg ikke, hvor dokumenter var. Hver ting har sin plads i arbejdsgangen: Først på skrivebordet, så på en mellemstation og når de lander på gulvet, så er det fordi de er på vej til at blive uinteressante for projektet”, forklarer han og fortæller, at fotoet af kontoret er taget i den afsluttede fase af et projekt, som har været i gang i to og en halv måned. Og så fortæller han, at han faktisk har flere pc'ere, og at den anden står på hans skrivebord, som man ikke kan se på fotoet.

'Vis mig dit kontor, og jeg skal sige dig ...

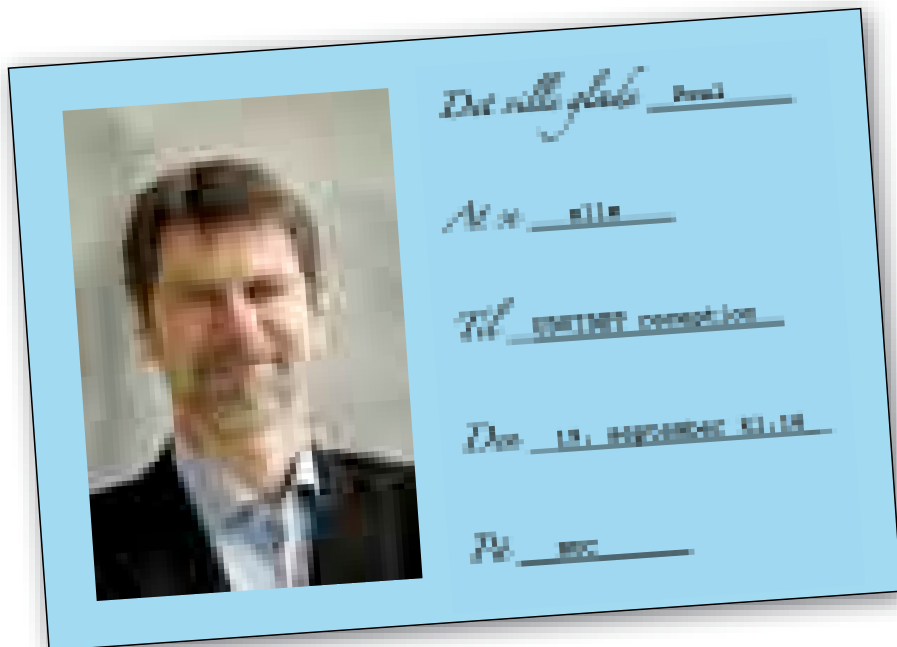
”Når jeg så har afsluttet et projekt, så ryger materialet altsammen ned i en papkasse, og kontoret bliver pinligt ryddet. Oprydningen har på en måde symbolsk karakter. Når der er renpudset og poleret, så markerer det, at et projekt er slut. Men det er altså en midlertidig orden, indtil jeg går i gang med det næste projekt”, fortæller han.

Snagereporteren gør et sidste forsøg: *Han er vel enig i gammel husmoderlig livsvisdom: Vis mig dit kontor, og jeg skal sige dig, hvem du er? Altså: Et rodet kontor afspejler et rodet hoved?*

”Jeg fristes til at vende spørgsmålet på hovedet: Hvis nogens skrivebord er pinligt ryddet, hvor meget tillid kan man så have til personen? Der må ligge noget under, for den pinlige orden kan som sagt være illusionsmageri i en kompleks verden ...”

jø

Poul Holms afskedsfest

En ny RUC-regel siger, at der kun er betalte afskedsreceptioner for medarbejdere, der har på RUC i 15 år. Poul Holm har kun været der i to og et halvt - men han får betalt sin reception alligevel ...

Efter blot to og et halvt år som rektor forlader Poul Holm RUC for at tiltræde et job som akademisk direktør og professor ved Trinity College Dublin i Irland. Her skal han lede etableringen af et nyt humanistisk forskningscenter, fortalte en pressemeddelelse fra RUC.

Holms rektortid har været turbulent: Kort tid efter sin tiltrædelse lavede han og den daværende direktør Lars Kirdan et såkaldt 'statusnotat', som malede alarmstemning og beskyldte den gamle ledelse for mis-management. Rektor og direktør måtte efter halvanden måneds ballade trække notatet tilbage, og direktøren måtte gå. Holm lavede så en ny institutstruktur uden at inddrage personalet. De nye institutledere blev også kaldt Holms håndplukkede, idet han i fem af seks tilfælde underkendte de nedsatte indstillingsudvalg. Disse sager skabte Holms ry for en ledelsesstil, hvor der ikke blev lyttet og hvor modsigelse blev mødt med koleriske udfald. Og den seneste misere var så bestyrelsens kriseudmelding i december med trussel om 20-30 fyringer. Det blev senere reduceret til 3-4 fyringsvarsler, som blev trukket tilbage, da det viste sig, at RUCs direktion havde budgettrods: Der var slet ikke et underskud på 6 mio., derimod et overskud på 9 mio.

Pr. 1. oktober forlader rektor Poul Holm sit virke på RUC til fordel for Irlands tågede landskaber og uldne får. Den slags er jo nok en skål værd. Men desværre har rektor på forhånd stukket en pind i hjulet på sin egen afskedsreception.

I juli udgik der nemlig en skrivelse fra RUCs økonomiforvaltning om nye retningslinjer:

"Ved ansøgt afsked efter mere end 15 års ansættelse ved universitetet, kan der ansøges om en mindre reception."

Altså med andre ord: kom ikke og tro, arbejdspladsen betaler for dine pindemadder efter sølle 14 års tjeneste. Det er hårde tider, og vi må alle spænde livremmen ind.

Og Poul Holm har jo kun været ansat i to et halvt år, så ingen fest på RUCs regning dér.

Men RUC er som bekendt en institution med mange skarpe hjerner, og dette problem har også fundet sin løsning. Poul Holm har nemlig sidste arbejdsdag den 19. september; selv samme dag, RUC holder sin årsfest. Ved årsfesten er der traditionelt en reception i administrationsbygningen, men i år – oplyses det fra RUC – bliver der tale om en UDVIDET reception i anledning af Poul Holms fratrædelse, hvor alle universitets ansatte bliver inviteret.

FORSKERforum har forsøgt at kontakte universitetsdirektør Peter Lauritzen for at spørge, hvem der betaler for udvidelsen af den ordinære reception. Er det Poul Holm, der selv slæber nogle ekstra kasser bajere med, eller er det RUC, der – stik mod de regler, der gælder for alle andre ansatte – sørger for, at Poul Holm på behørig vis kan byde sine gæster på hvidvin og små lækkerier til ganen?

Det lykkedes desværre ikke at fange universitetsdirektøren personligt, men i en mail skrev han:

"Det er helt i overensstemmelse med statens generelle politik at tage afsked med en leder af en institution ved en reception. RUC ønsker derfor også at tage afsked med rektor Poul Holm ved en reception. For god ordens skyld skal det bemærkes, at det sker ved den reception, der i forvejen afholdes i forbindelse med universitetets årsfest, hvor vi så i år vil invitere alle medarbejdere med."

Så Poul Holm får sin afskedsreception på skatteborgernes regning, og qua årsfesten skal den jo nok blive velbesøgt. På FORSKERforum synes vi afskedsreceptioner er en dejlig ting, uanset om man har været ansat to eller femten år, og vi ønsker alle en god fest.